

10-0 K
Krië

Pommelman en zijn Pleegkind

DOOR

CHARLES KRIENEN

MET PLATEN VAN W. K. DE BRUIN

TWEEDE DRUK

UITGEVERSMATSCHAPPIJ E. J. BOSCH JBZN. — BAARN

GEMEENTEBIBLIOTHEEK
ROTTERDAM

P 149375824
B 1001 2932176

HOOFDSTUK I.

*Waarom Pommelman zijn neus snoot en de klerk nijdig keek. —
Waarom de vrouw van Pommelman de slippen van haar mans jas
beetnaam en haar hoofd schudde. — De held van het verhaal blijft
bij dit alles onverschillig.*

Op het smalle voetpad, dat zich tusschen de velden kronkelde, liepen op een zomermorgen twee mannen, de een met een strooehoed en de ander met een zijden pet op. De man met den strooehoed liep voorop. Met de rechterhand omklemde hij een dikken stok, dien hij nu eens boven zijn hoofd rondzwaaide en dan weer achter zich aan liet slepen. Zijn linkerhand, tot vuist gemaakt, hield hij achter zich op den rug. Hij droeg zijn hoofd zoover naar achteren, dat de rand van zijn hoed zijn beide schouders raakte en stapte neuriënd voort. Bijwijlen keek hij achter zich naar den man met den „zijen”, die hem sjokkende volgde, en lachte genoeglijk.

Het voetpad kwam uit op een smal beukenlaantje, waaraan enkele huisjes stonden. Bij het derde links hield de strooehoed stil.

„Wacht even,” zei hij tot den zijen en sprong op de deur toe, die hij met een duw opende.

„Morgen, vrouw Tuintjes!” Met deze woorden begroette hij de dikke kruideniersvrouw en deed de

deur achter zich dicht. In het kleine winkeltje was het heet en benauwd; benauwd vooral door de groote verscheidenheid van geuren.

Behalve kruidenierswaren verkocht vrouw Tuintjes petroleum, stokvisch en sigaren

„Geluk er mee, Bos, geluk er mee!” Met deze woorden schudde de kruideniersvrouw over de toonbank heen de hand van den binnengetredene.

„Alle twee gezond?”

„Als visschen, vrouw Tuintjes; je komt ze toch zien?”

„Zonder mankeeren; als ik tijd heb van middag nog, en anders morgen.”

„Dat moet je doen; 't is een jongen als kool.”

Bos zette zijn stok tegen de toonbank en wreef zich vergenoegd de handen.

„Vijf sigaren, vrouw Tuintjes Ik wil het er nu eens van nemen, zie je. 't Is mijn eerste.”

„Nog lang je zevende niet,” antwoordde de kruideniersvrouw, opende het deurtje met de witte gordijntjes en riep: „Anna, breng het kistje eens, dat op den schoorsteen staat!”

Een langgerekte, gillende „joè-òe...” klonk uit het achterhuis.

„Je hebt wat te stellen met dat grut, dat zeg ik. Gelukkig begint mijn oudste al wat mee te helpen. Ik heb ze van school genomen, want ik zeg: waarvoor dient al dat leeren? En daarbij, ze is al elf geweest.”

Het deurtje met de witte gordijntjes werd wederom geopend, en het meisje, dat we met den naam Anna hoorden toeroepen, kwam binnen.

„Alsjeblieft.”

Ze zette het kistje op de toonbank en verdween weer achter de deur, die met een harden slag dichtviel.

„Zoo'n nest,” zei vrouw Tuintjes, doch in den toon, waarop ze deze woorden sprak, lag een vergoelijking voor de ongemanierdheid van haar dochter. „'t Is anders een bij-de-hand kind.”

Bos stak een sigaar op.

„Je gaat hem zeker aangeven, Bos.”

„Ja, ik en Pommelman; hij staat buiten en denkt misschien al, dat ik hem zal laten staan. Goeden morgen, vrouw Tuintjes, het beste. Je komt dus aan, niet waar?”

„Zonder mankeeren; het beste met den kleine.”

Bos nam zijn stok weer op en ging de deur uit.

Zijn buurman zat achter een boom. Toen hij de deur hoorde opengaan, keek hij langs den boom heen naar Bos, die lachende naderde. Pommelman pruttelde: „'t Duurt lang met jou van morgen.”

„Pommelman, kom hier. 't Is alle dagen geen kermis. Ik heb het er nog eens van genomen; steek op!”

Met deze woorden reikte Bos aan Pommelman een sigaar toe.

Pommelman lachte en nam de sigaar en knauwde er een stuk af, en stak het eene eind in zijn mond, en hield het andere tegen het brandende eind van Bos' sigaar. Toen trok hij vier, vijf malen, — dikke rookwolken kringelden naar boven en de trek van gemelijkheid en ontevredenheid was van Pommelmans gelaat verdwenen.

Beide mannen gingen naast elkaar voort.

„Jongen, Bos, dat smaakt.”

„Ja, Pommelman, 't is mijn eerste; en ik zeg: nou

kan 't lijden . . . ik heb nog drie sigaren in mijn zak."

Nu trok Pommelman nog harder en keek lachend terzijde naar Bos.

"'t Is een fiksche jongen, buurman."

De verdere weg werd zwiwend afgelegd. Pommelman had al zijn aandacht bij zijn sigaar. Zoo nu en dan keek hij naar het vijfje van Bos en dacht: „Ik win het." Dan trok hij nog harder.

Bos dacht aan heel andere dingen. Hij had een zoon gekregen; hij was den koning te rijk.

Het stadhuis in de stad was spoedig bereikt. De beide mannen klommen de breede trappen op.

Bos opende de deur en trad, door Pommelman gevolgd, de vestibule binnen. Voor de deur, waarop het woord „Burgerlijke Stand" prijkte, hield Bos halt.

Het is den man niet euvel te duiden, dat hij in zijn gelukkige en blijmoedige stemming het bevel „Niet Rookten" op de deur voorbijzag. En Pommelman! — Pommelman lette op niets dan op zijn kostelijk vijfje. Hij volgde zijn buurman werktuiglijk en had er stellig niet eens weet van, dat hij zich in het stadhuis bevond, in de onmiddellijke nabijheid van 't hoofd der gemeente.

Met een ruk ging de deur open. Bos trad binnen, door Pommelman gevolgd.

Een lange klerk, zwart van zijn schoenen tot zijn nek, zat op een hooge kruk. Hooge, witte boorden stopten zijn hals en de helft van zijn ooren weg.

Zware rookwolken voor zich uitblazende, trad Bos op den langen mijnheer toe. Vlak voor dezen bleef hij staan. Hier nam hij zijn sigaar uit den mond en

zei: „Mijnheer, ik kom hier, want ik heb een zoon gekregen!"

Pommelman, die achter Bos' rug stond, dampte maar door en lette niet op 't geen zijn buurman zei.

Maar toen de klerk zijn lange lichaam een eind in de hoogte beurde en zijn spitse kin vooruit stak en Bos toeduwde: „Wat raakt mij dat?" toen keek Pommelman verschrikt op, en liet zijn sigaar uit den mond vallen.

Bos, die overgelukkig was en niet had berekend, dat andere menschen van zijn geluk geen besef hadden, raakte eerst in verwarring en keek achter zich naar Pommelman, als om van hem raad te vragen. Doch Pommelman stond juist gebogen naar den grond, om zijn sigaar op te rapen, tot groote ergernis van Bos, die spijt had zijn anderen buurman niet meegenomen te hebben.

Toen Bos weer den klerk aankeek, dacht hij aan het: „Wat raakt mij dat?" van zooveen en hij antwoordde: „Dat raakt jou zooveel, vriendje, dat je den naam van mijn zoon in jouw boeken zult schrijven; vat je, ik heb een zoon gekregen."

„En, al had je nu vijftig zoons gekregen," begon de klerk en wipte zijn bleek hoofd in de hoogte, „dan heb je nog geen recht, hier rookende binnen te komen. Je kunt toch lezen, hè!"

Deze laatste woorden waren geheel tot Pommelman doorgedrongen; hij verschoot van kleur en stopte gewind zijn sigaar in den achterzak van zijn jas.

Toen snoot hij zijn neus.

Bos was na de woorden van den klerk de deur uitgelopen, om zijn sigaar, dat onschuldige voorwerp

van 's klerks verontwaardiging, achter den lantaarnpaal voor 't stadhuis in veiligheid te brengen.

Toen hij terugkwam, keek hij verwonderd naar Pommelman, die niet meer rookte, en bij de gedachte, dat die zijn vijfje soms ingeslikt kon hebben, schoot hij in luiden lach.

De klerk keek nijdig, sprong van zijn kruk en schreeuwde tegen den armen Pommelman: „Waar is jouw sigaar? Jij rookte toch ook, is 't niet?”

Bos keek ook naar Pommelman en diens verlegenheid bemerkende, mompelde hij zacht aan zijn oor: „Zeg, dat je hem op hebt.”

„Ik heb hem op!” schreeuwde Pommelman in zijn angst uit.

„Zoo,” zei de klerk schamper, „heb jij hem op, dat tref je.” Toen sloeg hij een groot boek open en snauwde: „Naam?”

„Naam?” vroeg Bos.

„Ja, naam, voor den drommel, naam! Je hebt toch een naam? Of loop jij zonder naam in de wereld rond?”

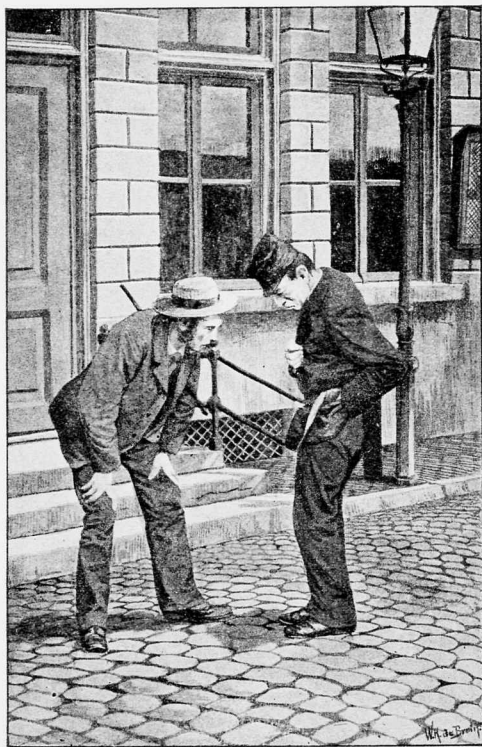
„Ik ben Bos; en die daar, dat is Pommelman, mijn buurman.”

„Zoo, en . . . voornaam?”

„Voornaam!” riep Bos uit en hij sloeg van blijdschap met de armen in de hoogte, „voornaam! Voornamen! zie je, mijn zoon heeft voornamen.” Na deze uitbarsting haalde Bos een groot papier uit zijn zak en las:

„Gerhardus Johannes Frederik Lodevicus Bos.”

Toen keek hij triomfantelijk rond, eerst naar den klerk, toen naar een ouden heer in den hoek, en

eindelijk naar Pommelman, die niet wist of hij huilen of lachen moest.

„Lees langzaam, kerel! Denk je dat ik een geheugen heb, als een . . .”

„Een turf” valde Bos vriendelijk aan en reikte den boozen klerk 't papier toe.

Deze schreef.

Een oogenblik later konden Bos en Pommelman heengaan.

„Goedenmorgen,” zeiden ze bij 't heengaan, doch de klerk zei niets. De oude heer in den hoek lachte.

Pommelman was nog te zeer onder den indruk van 't gebeurde, dan dat hij om zijn heerlijk vijfje kon denken.

Hij liep op een drafje de lange gang door, Bos voor zich uit duwende. Buiten op de stoep kwam de arme Pommelman eerst tot bezinning, en toen Bos zich bukte om zijn verborgen sigaar op te rapen, schoot zijn hand in den achterzak, waar hij zijn schat verborgen had. Maar wat was dat? Even schielijk als zijn hand in zijn zak was gegleden, even schielijk kwam ze er weer uit te voorschijn.

„Bos!” schreeuwde hij en keek zijn buurman met groote oogen verward aan, — „Bos — 't is warm in mijn zak, warm!”

„Dat komt van den angst,” riep Bos lachend, die niets begreep van de warmte in Pommelmans achterzak.

„Nee Bos, neen, kijk toch eens, ik brand, is 't niet?” Bos sprong achter Pommelmans rug en riep:

„Trek uit, Pommelman, trek uit, jouw jas brandt!” In een oogwenk had Pommelman zich van zijn

jas ontdaan en gooide ze voor zich op den grond en viel er op aan en wreef met zijn grootte, ruwe handen den brand uit.

Toen stak hij zijn hand weer in den zak en haalde zijn sigaar er uit. Helaas! welk een overschot! Een vormlooze massa was er van zijn geliefd vijfje overgebleven.

Pommelman wierp het rampzalig overschot van zijn schat over de stoepleuning; toen bekeek hij zijn jas.

Er was een gat in, ter grootte van een gulden.

„Een leelijk geval, Pommelman.”

De arme man krabde zich achter 't oor, trok zijn mondhoeken ver naar beneden, schudde het hoofd en — trok zuchtend zijn jas aan.

„Pommelman, 't is leelijk; maar vooruit! Hier, steek een tweede op,” troostte Bos.

Pommelman voelde nogmaals in zijn achterzak, keek achter zich naar den vinger, die uit het gaatje stak en — een bezorgde trek kwam op zijn gelaat.

Toen nam hij de hem toegestoken sigaar. Toen hij haar aangestoken had, en de rook om zijn hoofd warrelde, vergat hij alles: den bleeken klerk, zijn gebrande jas, en blijmoedig ging hij met Bos den weg op naar huis.

Toen Pommelman de klink van zijn deur oplichtte, klopte hem 't hart in de keel en beefde het eindje sigaar in zijn hand. Hij keek nog eens om naar Bos, die achter de heg voor zijn woning verdween.

„Was het jou maar gebeurd,” zuchtte Pommelman; „jouw vrouw zou in haar blijdschap er niets van zeggen.”

Na deze verzuchting opende Pommelman de deur en trad binnen.

Onderweg had hij reeds in stilte overlegd, wat hem te doen stond: alles zwijgen, of alles zeggen; en de slotsom zijner overwegingen was geweest: „Zeggen, alles zeggen.”

Hij gaf dus zijn vrouw een omstandig verhaal van de gebeurtenis.

Toen deze de grootte der verwoesting monsterde, zei Pommelman vergoelijkend: „Het kan gemaakt worden, hè, vrouw?”

„'t Is wel slim, een brandende sigaar in je zak te steken! Gelukkig, we hebben er nog lappen van.”

Het viel Pommelman mee.

„Ik ga nooit weer een kind aangeven, vrouw,” zei hij beslist, om zijn vrouw gerust te stellen.

„Dat zou ik ook maar nalaten; je zou al je jassen verbranden.”

Dit antwoord, een weinig driftig uitgesproken, viel Pommelman nu weer niet mee. Hij zweeg dus verder, rookte zijn sigaar op tot op een centimeter, en wierp het eindje met een zucht in 't vuur.

Toen trok hij zijn werkpak aan en ging naar 't land.

Bos had met zijn vrouw pret in 't geval.

„Je moet hem maar een paar worsten sturen, vrouw; een kleine schadevergoeding, hè?”

Dien middag kreeg Pommelman een paar worsten en toen hij 's avonds met zijn vrouw een boterhammetje met worst at, zei hij: „'t Is toch nog een goede dag, vrouw; je hebt lappen hè, en nou hebben we worsten, en ik heb nog twee lekkere sigaren gehad.”

Ondertusschen lag de kleine wereldburger, die de middellijke oorzaak van alles was, van Pommelman's angst en verbrande jas, en van de woede van den bleeken klerk, maar ook van de smulpartij in Pommelmans huisje, gerust te slapen en bekreunde zich om niemand of niets, ook niet om zijn vijftal namen, die hij later alle op een na over boord zou werpen, om te luisteren naar den simplen naam van:

GERRIT BOS.

Dien dag en ook den volgenden kwamen de buurvrouwtjes, om den kleinen Gerrit te zien. Sommigen van hen kwamen uit nieuwsgierigheid, andere uit belangstelling. Vrouw Streng, die de post van baker vervulde, hield den kleinen, flink ingebakenden zuigeling aan de buurvrouwen voor en knikte bij elk woord van bewondering of lof, dat de kijkgrage vrouwen voor het kind overhadden.

Vrouw Spruit en vrouw Geerlings, die ook gekomen waren, sloegen op 't zien van den dikken jongen de handen boven haar hoofd te zamen en riepen zoo hard haar bewondering en gelukwenschen uit, dat de kleine er van schrikte en een keel opzette, tot groote ergenis van vrouw Streng, die de beide „schreeuwers,” zooals zij de twee vrouwen noemde, niet lijden mocht.

Moeder Bos glimlachte als een gelukkige moeder.

Doch toen vrouw Spruit en vrouw Geerlings, die samen gekomen waren en samen weer vertrokken, buiten waren, bleven ze staan, en vrouw Spruit stak haar spitsen neus vlak onder den breeden stompneus van haar buurvrouw en riep: „Hoe vind jij hem?”

Toen kneep vrouw Geerlings haar kleine oogen half dicht, en lachte zoo hard, dat haar dikke waggel-

lijf heen en weer schudde en antwoordde: „Dat kind... mensch, dat kind...” Verder kwam ze niet; het lachen belette haar 't spreken.

Vrouw Spruit, die evenals alle babbelzieke vrouwen bij de minste aanleiding in huilen of lachen uitbarstte, lachte nu, zonder nog recht te weten waarom.

Maar toen vrouw Geerlings door haar kwaadaardig lachen heen de woorden uitlachte: „Die kop... hi-hi-hi... die kop... vrouw Spruit... dat lijkt wel... hi hi... een bloemkool,” toen moest vrouw Spruit haar buurvrouws arm grijpen, om van 't lachen haar evenwicht niet te verliezen.

Nog hing de magere vrouw Spruit aan den arm van haar dikke buurvrouw, toen Pommelman, die reeds van verre gemerkt had, dat er iets aan de hand was, naderde.

„Pommelman,” riep vrouw Spruit en liet den arm van vrouw Geerlings vallen en trad op den man toe, „Pommelman, heb jij hem gezien?”

„Wien?” vroeg Pommelman en keek angstig rond, want hij dacht aan den bleeken klerk.

„Wel, den dikkop.”

„Wien?” vroeg Pommelman weer, want hij begreep er nog niets van.

„De bloemkool,” vulde vrouw Geerlings aan en wees met haar hand naar Bos' huis.

Toen begreep Pommelman alles.

Hij gooide de spa, die hij op zijn schouder droeg, neer, — hij kwam juist van 't veld — en haalde uit den binnenzak van zijn jas een flesch, nog half gevuld met water. En eer de buurvrouwen konden vermoeden, wat Pommelman in den zin had, trok

deze de kurk van de flesch en wierp met één zwaai van zijn forschen arm een lange straal water tegen het dunne gezicht van vrouw Spruit en 't dikke van vrouw Geerlings en liep toen op de beide vrouwen toe, die, nog niet recht bekomen van den kouden straal, gillende wegvlogen.

„Ik zal je, heksen!” riep hij ze achterna.

Toen nam hij de spa weer op den schouder en ging kalm heen. En de goede Pommelman, die bang was geweest voor den bleeken klerk, glimlachte van genoegen bij de gedachte, dat hij nu de sigaren en de worsten ruimschoots verdiend had.

Dit voorval was oorzaak, dat onze Gerrit zich reeds in de eerste dagen van zijn bestaan vijandinnen — maar ook een vriend gemaakt had.

De vijandinnen, vrouw Spruit en vrouw Geerlings, zouden hem later weinig nadeel doen; in Pommelman zou hij eenmaal een trouwen beschermer en op-rechten vriend hebben.

HOOFDSTUK II.

Gerrit valt op zijn neus en trekt een leelijk gezicht. — Waarom de varkens schreeuwen en 't op een loopen zetten. — Vader valt van 't lachen op een kruinagen, doch Gerrit kijkt zeer ernstig. Het slot van dit hoofdstuk bevat een droevige gebeurtenis.

Kleine Gerrit, of Ger, zooals hij korthedshalve genoemd werd, was een aardig kereltje geworden, niet-tegenstaande de minder vleiende opmerkingen der beide buurvrouwen. Hij was een kort, stevig ventje met een aardig, blond kopje en met guitige oogen, die hij steeds goed den kost gaf.

Hij was nu ruim twee jaren oud, doch die het niet wist, zou hem stellig een paar jaar meer gegeven hebben, zoo stevig was hij uit de kluiten gewassen. Hij droeg, als een echte buitenjongen, een korte mollevellenbroek en een zwart linnen kielkje. Voor zijn hoofd had zijn moeder een pet bestemd, die Gerrit echter nooit droeg, maar steeds zorgvuldig in een hoek wegstopte.

Vervelen deed hij zich nooit, al had hij geen vriend of vriendin van zijn leeftijd, met wie hij spelen kon. Zijn beste makkers, die nooit genoeg hadden van met hem te spelen, waren zijn vader en moeder, en vooral zijn kleine hond Fik.

Waar Gerrit was, was ook de hond en waar de hond gezien werd, kon men ook Gerrit verwachten.

Fik was een hond, die zich onderscheidde door buitengewone schrandrheid en grooten aanleg voor kunstjes. Donker, krullend haar bedekte zijn gansche lichaam. Om zijn kop droeg hij als een breeden band een dikke krullenvacht, die tot aan 't benedeneinde van zijn voorhoofd liep. Onder die vacht uit kwamen een tweetal groote, bruine oogen kijken, die zoo verstandig in 't rond blikten, dat iedereen, die hem zag, uitriep: „Wat een slim kopje!” Ik geloof niet, dat Fiks' schrandrheid alleen uit zijn oogen sprak. Het dunne snuitje vooral gaf aan den kop iets scherp en tegelijk iets schranders, dat honden met dikke koppen en stompe snuiten ontbreekt.

Op een zomermorgen had vader Bos het achterlijf van Fik geschoren, en toen Gerrit opstond en zijn Fik riep, die dadelijk kwam, barstte de kleine jongen in een luid geschreeuw uit en riep: Weg, leelijkerd, weg!” Gerrit kende zijn hond niet meer.

Het duurde eenigen tijd, voor hij het gelooven kon, dat het kale achterlijf dat van zijn Fik was. Dien dag bond Gerrit een stuk zwart linnen om Fiks lijf. Hij kon die kale, witte huid niet aanzien.

Eens liep Gerrit achter het huis. Ten einde zich daar te vermaken, verzon hij allerlei spelletjes. Nu eens klom hij op een kruiwagen, dan weer kroop hij in de regenton, die droog was. Zoo nu en dan raapte hij een steentje van den grond, om er mee naar de kippen te gooien. Doch hij raakte ze nooit, want hij elken worp, dien hij deed, verloor hij zijn evenwicht en rolde omver.

Al spelende was hij 't bleekveld van buurman Streng genaderd. Op dit bleekveld liepen op dat oogenblik drie kleine varkentjes van nog geen zes weken oud. Ze waren spierwit. Eerst had Gerrit geen erg in de vroolijke, kleine viervoeters, doch nauwelijks bemerkte hij ze, of hij liep op 't bleekveld toe, luid schreeuwende: „Konijntjes, mooi, mooi!”

Aan den kant der bleek, waar Gerrit zich bevond, waren twee rijen ijzerdraad gespannen langs palen, die ruim anderhalven meter van elkaar stonden. Dit ijzerdraad diende om de koe, die dikwijls op de bleek weidde, te beletten weg te loopen. Om de jonge biggetjes binnen de omheining te houden, had Streng van paal tot paal gaas gespannen, dat niet hooger was dan drie decimeter van den grond.

„Konijntjes,” riep Gerrit opgewonden. Dat het jonge varkentjes waren, kwam niet in hem op. Wel had hij een voorstelling van het groote, zware mestvarken van zijn vader, dat hij dikwijls bij den staart had gepakt, maar zulke kleine, witte varkentjes had hij nimmer gezien. Ze waren spierwit; ze hadden lange ooren en ze maakten zulke kluchtige sprongen: ja, het waren konijntjes. Dat kon niet anders.

Heel ver over het slappe ijzerdraad gebogen, keek Gerrit met gretige oogen de vroolijk dartelende diertjes aan. Bij elken kluchtigen sprong kraaide Gerrit het uit van pret. Hoe langer hoe verder boog hij zich voorover, hoe langer hoe verder. In zijn groote vreugde en zijn verlangen om ze heel van nabij te zien, boog hij zich zoover, dat hij 't evenwicht verloor en op de bleek rolde. Zijn beenen bleven achter het slappe ijzerdraad hangen.

Gerrit, die volstrekt niet kleinzeurig was, werkte zijn beenen achter het ijzerdraad vandaan, en stond op.

Hij wreef zijn neus, die door het gras heen in den grond gezeten had, trok een leelijk gezicht, stak toen de handen in zijn wijde broekzakken en bleef staan kijken.

Maar wat was dat?

„Knor, knor,” klonk het, en weer „knor, knor.” Zoo'n geluid maakten zijn konijntjes niet.

Gerrit schrok er eerst van, doch, toen het geluid zich eenige keeren herhaalde, werd het Gerrit duidelijk. Hij had niet met konijntjes, doch met varkentjes te doen. Het oude mestvarken in den stal maakte een dergelijk knorrend geluid.

Nu kende zijn vreugde geen grenzen: „Varkens! schreeuwde hij gelukkig, „varkens!” en hij trachtte door een snorkend neusgebrom het knorrend geluid na te bootsen.

„Hebben!” schreeuwde hij op eens, na zich herinnerd te hebben, hoe heerlijk het spek smaakte, dat hij 's middags kreeg.

Gerrit bedacht zich niet langer. Hij sprong op een der dieren toe, om er zich meester van te maken, doch het vlugge beest wachtte Gerrit niet af en was met een, twee sprongen buiten 't bereik van zijn vervolger.

Dan een ander. Gerrit liep er op af, maar wip was ook deze weg. Nu begon de wedstrijd. De drie biggen vlogen als kleine, wilde dollemantjes het bleekveld over, terwijl Gerrit er tusschen liep als een kleine struikroover, luid schreeuwende: „Spek! hebben! spek!” Gerrit, die eerst jacht maakte op het grootste der

varkentjes, zag spoedig in, dat dit hem te vlug was. Daarom sprong hij op het kleinste toe, doch viel in zijn ijver om dit te pakken over 't grootste heen, waardoor hij ten tweede male in 't gras buitelde, tot groote ontevredenheid van zijn neus, die opnieuw in onzachte aanraking met den grond kwam. Toch gaf Gerrit den moed niet op. De gedachte aan het lekkere spek en de heerlijke worst schonk hem nieuwe krachten, en al vlogen de varkentjes luid knorrend in 't rond om Gerrits beenen en tusschen zijn beenen door, de kleine held eindigde met een der varkentjes te grijpen en goed vast te houden, al schreeuwde het dier ook nog zoo hard.

Wat Gerrit eenmaal vast had, liet hij niet gemakkelijk weer los, en al stribbelde het beestje ook nog zoo tegen en al gilde het ook nog zoo, Gerrit sloeg zijn rechterarm om het kleine, vette buikje en tilde zijn buit om.

Hij hijgde van inspanning, het zweet droop langs zijn voorhoofd en zijn wangen. Met inspanning van alle krachten werkte Gerrit zich tusschen het ijzerdraad en 't gaas door en sjouwde het gillende en schreeuwende dier naar de schuur, waar hij voornemens was het op te bergen.

Gerrit was buiten adem, toen hij de schuur binnentapte. In den hoek stond een diepe ton. Zonder zich te bedenken, boog Gerrit zich over den rand en liet het schreeuwende dier in de ton glijden. Toen veegde hij 't zweet van zijn gezicht en ging de deur uit.

Buiten gekomen stond hij een oogenblik stil en peinsde. Zou hij de twee andere ook halen?

Zijn vader kwam juist van den akker terug. Hij riep al van verre: „Ger, Ger!”

De komst van zijn vader bracht Gerrit tot andere gedachten. Hij liep op zijn vader toe en sprong in diens armen.

Een oogenblik later zat het kleine gezin aan den maaltijd. Gerrit at vlug zijn spek op. Toen legde hij zijn vork neer.

„Nog meer spek,” vroeg hij.

„Moetje heeft geen spek meer, kereltje.”

„Jawel, nog een heeleboel spek, in de schuur.”

„Wat bedoelt hij?” vroeg vader.

Moeder haalde de schouders op.

Gerrit keek boos.

„Spek in de schuur, een heele boel spek!” riep hij driftig, want hij begreep niet, dat zijn vader en moeder zoo dom konden zijn, niets van zijn woorden te vatten.

Toen sprong hij van zijn stoel en riep: „Meegaan, naar de schuur, spek.”

Vader en moeder vonden het maar 't beste, aan Gerrits wensch gehoor te geven. In de schuur gekomen, vatte Gerrit zijn vader bij een pijp van zijn broek en zijn moeder bij de schort en trok beiden mee naar de ton.

Toen boog hij zich voorover en riep triomfantelijk:

„Hier, spek!”

„Hoe komt hij eraan, man?” vroeg moeder, die zich tranen lachte.

Vader kon van de pret niet blijven staan. Hij viel op een kruiwagen neer, die in de nabijheid stond en lachte, dat hij schudde.

Ger begreep niets van dit alles en keek met een heel strak gezicht zijn vader en moeder aan.

Toen haalde hij 't biggetje, dat weer begon te schreeuwen, uit de ton en riep:

„Kom mee, spek!”

„Hoe komt hij eraan?” herhaalde moeder.

„Wel, van de bleek van Streng gehaald,” zei vader.

„Daar zijn er nog twee,” zei Gerrit.

Vader trachtte den jongen te beduiden, dat hij 't dier moest terugbrengen, doch Gerrit wilde daar niets van hooren.

Stevig hield hij zijn met moeite veroverden buit omklemd en keek heel boos naar zijn vader, die hem den schat wilde afnemen.

Ten laatste moest Gerrit voor de overmacht bukken. Hij gaf het varkentje aan zijn vader, die 't weer naar de bleek bracht en liep naar de kamer, om zijn maaltijd verder voort te zetten.

Vader en moeder lachten. Doch Ger zei niet veel en keek heel ernstig naar zijn bord, waarop hij geen spek meer vinden kon.

Na den maaltijd ging hij achter de schuur in 't gras liggen om te slapen. Toen hij wakker werd, was hij zijn varkentjes en zijn spek vergeten.

Wanneer ik alle guitenstukken, door Gerrit in zijn eerste jeugd uitgehaald, wilde vertellen, zou ik dit boek wel drie malen dikker moeten maken, dan mijn plan is. Ik bepaal mij dus tot de mededeeling, dat Gerrit geen dag voorbij liet gaan, waarop hij niet de eene of andere grap uithaalde.

Mocht de gansche buurt het ventje gaarne lijden, niet het minst onze Pommelman. Hij kon het kereltje

niet zien, zonder hem toe te spreken en even in zijn armen te nemen. Zelf had hij geen kinderen en daar hij goedhartig van aard was, was het hem een genot, het knaapje, dat hij eens tegen twee babbelzieke en schimpende vrouwen had verdedigd, en te wiens eere hij een paar fijne sigaren had geroookt, met onderscheiding te behandelen. Dikwijls ging Gerrit met Pommelman naar den akker, om dan 's avonds met hem de eieren uit het kippenhok te halen.

Eens had Pommelman, die zeker een goeden oogst verwachtte, een emmer meegenomen, om daarin de eieren te leggen.

Toen Pommelman halverwege in 't kippenhok gekropen was, trok Gerrit hem bij de beenen, en toen Pommelman schreeuwde, alsof hij in angst verkeerde, kraaide de jongen het uit van pret.

Toen Pommelman uit het hok gekropen was, hield hij in de linkerhand twee eieren, die hij aan den knaap gaf met de woorden: „In den emmer leggen, Ger.” Ger pakte in elke hand een eitje en liep, zoo hard hij kon, naar den emmer.

Pommelman keek hem na en lachte.

Daar zag Pommelman, hoe Gerrit zijn rechterhand ophief en voor hij 't verhinderen kon, met een zwaai het ei, pats! in den emmer gooide.

„Kun jij dat ook?” vroeg hij toen.

„Dekselsche jongen,” riep Pommelman en voegde er haastig bij, toen Ger zich gereed maakte het andere ei eveneens den weg van 't eerste te doen opgaan: „Niet doen, ventje, niet stuk gooien.” Inmiddels was Pommelman Gerrit genaderd, en ondanks zijn teleurstelling, dat het kostelijke eitje verloren was,

lachte hij om 't guitige gezicht van den kleinen jongen, die nu eens naar Pommelman, dan weer naar 't ei in den emmer keek.

„Nou is 't stuk, Gerrit!”

„Stuk,” herhaalde Gerrit.

„Ja, stuk, nu kan Gerrit het niet meer eten.”

„Neen,” zei Gerrit, maar voegde er haastig bij:

„Fik wel.”

Fik was natuurlijk in de nabijheid. Hij mocht het ei oplukken, tot groote vreugde van Gerrit, die vond, dat hij een verstandige daad had gedaan.

„'t Is toch een lekker kind, vrouw,” zei Pommelman 's avonds, toen hij met zijn vrouw aan tafel zat.

„Ja,” zei deze: „Bos en zijn vrouw zijn wel gelukkig; 't is een allerliefst ventje.”

Ja, Bos was gelukkig; als hij van den akker thuis kwam, moe van den harden arbeid in de zware klei, was hem zijn ventje toch nooit te veel. Als hij zijn arm om zijn kind geslagen hield, en zijn oogen liet rusten op zijn beste, goede vrouw, dan voelde de veldarbeider zich gelukkiger, dan de gelukkigste mensch op aarde.

En of de scherpe Noordenwind over het sneeuwveld blies, en of de najaarsstormen huilden om de kleine woning en kletterend den regen tegen de kleine ruitjes joeg, het was daarbinnen altijd lente, wijl de liefde er woonde, die een braven vader en een goede moeder klusterden aan hun kind!

Kon het ooit anders worden? Kon ooit dat mooie geluk weggaan uit het kleine huisje met het rieten dak?

Ruim twee jaren later, op een miezerigen morgen

van nevel en motregen, liepen een man en een kind over den smallen landweg, die het veld scheidt van het bosch.

De man, wiens sjokkenden gang, verbruind gelaat en groote vereelde handen aanstonds den veldarbeider verrieden, liep met 't hoofd gebogen naar den grond en loosde bij tussehenpoozen diepe zuchten. Het kind, dat hij aan de hand hield, liep vlak tegen hem aan en dat kind sprak niet en lachte niet —, het deed niets dan den grooten man aankijken. En toen de groote man, die maar strak voor zich uit keek en telkens zijn hoofd schudde, den kleine in de vragende oogen staarde, toen sprongen er tranen in zijn oogen. Vaster en vaster klemde hij het kleine handje in zijn groote werkhanden, tot de kleine van pijn even „au” . . . riep en zeide:

„Arm, klein kereltje, jij hebt er nog zoo geen weet van, neen; maar die daarginds; die weet het zòd, ja.”

Over het smalle voetpad, tussehen de landerijen door, gingen eindelijk de man en het kind. Zij hielden stil voor het kleine huisje met het rieten dak.

Dat kleine huisje met het rieten dak stond daar zoo alleenig met zijn half geopende luiken, in de trieste, stervende natuur met haar motregen en nevels.

De man en het kind gingen het huisje binnen. De groote man zette het kind op een stoel.

„We hebben hem er heen gebracht, vrouw Bos; ik heb hem de laatste eer bewezen; ik en je kind.”

De schreiende moeder hief haar roodgeweend gelaat tot Pommelman op — want hij was het — en drukte hem zwijgend de hand.

„We waren zoo gelukkig met ons drieën, Pommel-

man. O, mijn kind, mijn Gerrit, wat moet er van jou worden!”

Onder de dorrende bladeren op het kerkhof sluimerde voor eeuwig de man, die met zijn vrouw en zijn kind den hemel op aarde had gehad, en hij hoorde het niet. Maar de lieve God hoorde het wel, wat de arme vrouw zeide; — en ook Pommelman verstond het.

Hij greep de handen van vrouw Bos en riep met tranen in de oogen uit:

„Onze lieve Heer heeft 't mij gezegd — ik — ja, ik zal dat kereltje door de wereld helpen.”

Toen Pommelman dit zeide, scheen een bleek naarszonnnetje door den hangenden nevel heen in het kleine vertrekje, en de kwijnende straaltjes vielen op het gezicht van moeder en kind.

Was het een bemoedigende glimlach uit den hemel?

HOOFDSTUK III

*Waarom Pommelman zijn Griet kust, en Griet de tranen oer de wangen loopen. — Een deftige dame in het kleine huusje.
Waarom vrouwe Bos in een mooie knets roed, en toch niet blij was.*

„Ik zal het kereltje door de wereld helpen,” had Pommelman gezegd en zijn beste Griet zeide het met hem mee.

„Griet,” zei Pommelman, een paar dagen na Bos' dood, „Griet, jij bent een goed wijf en Bos was een beste kerel en Ger is een hupsch jongetje; wat kunnen wij erbij verliezen, als we den kleinen jongen door de wereld helpen?”

Zijn vrouw glimlachte even en zei: „'t Is goed, Pommelman; we kunnen er bij God slechts bij winnen.”

„Mooi,” riep Pommelman, „mooi, vrouw. Ja, ik wist het wel, dat jij het goed zou vinden. Ik heb 't hem beloofd, Griet, op zijn doodsbed. Zijn vrouw en Ger stonden bij hem — het was nacht, toen 't gebeurde — zij kusten hem goedennacht en zij wenschte hem beterschap en Ger zei: „Dag vader.” Ik dacht, 't zal voor hem geen morgen meer worden, want ik wist van den dokter, dat het dien nacht wel zou afloopen. En toen ze weggingen, vrouw, zij en Ger, toen richtte Bos zich met moeite op in zijn bed en de oogen wijd open, keek hij ze na. Hij voelde wel,

dat hij sterven ging. Toen ze weg waren, keek hij mij aan, zoo akelig, vrouw, dat mij de tranen in de oogen kwamen. Hij greep eensklaps mijn hand en zei: „Pommelman, ik zal ze niet meer zien; ik ga weg.” Ik wilde hem nog moed inspreken, doch hij glimlachte en schudde het hoofd en ging voort: „Kon ik mijn kleine ventje maar meenemen; wat moet er van hem worden?”

„Bos,” zei ik toen, „maak je over hem niet ongerust, ik en Griet zullen voor jouw ventje wel zorgen.” Was dat goed, Griet?”

Vrouw Pommelman had haar man zwijsend aangehoord; met tranen in de oogen zei ze: „Dat was goed, Pommelman; we hebben voor ons beiden te eten, voor den kleine zal er ook nog wel zijn.”

„Maar zij kan daar ook niet blijven,” ging Pommelman na eenige oogenblikken voort; „zij alleen in dat huis en 't ventje hier, dat gaat niet en daarbij, hoe moet het arme mensch aan den kost komen?”

Pommelman zweeg. Griet schudde het hoofd en keek haar man aan.

„Wat wil je zeggen, vrouw?”

„Wat ik zeggen wil, man? Ja, je weet het al; ik zie het wel, je lacht; 't is goed, laat Betje ook komen; daar in 't kleine kamertje kan ze met Ger in 't groote bed slapen.”

Pommelman stond op.

„Je bent een best wijf, Griet. Met Gods hulp zal het stuk spek er niet kleiner op worden.”

En Pommelman kuste bij deze woorden zijn goede Griet.

Een uur na dit gesprek zat Pommelman met kleine Ger op zijn knie tegenover vrouw Bos.

„Ik dank je, Pommelman, ik dank je!” riep vrouw Bos uit, toen ze Pommelmans voorstel gehoord had; „maar — ik kan 't niet doen, neen! Jij bent ook niet rijk, Pommelman.”

Toen vrouw Bos dit gezegd had, ging de deur open, en binnen trad een deftig gekleede, grijze dame.

Zwijgend trad ze op vrouw Bos toe, die opstond.

„Betje,” zei de dame, haar linkerhand op vrouw Bos' schouder leggende en met de rechterhand haar hand drukkende, „Betje, wat ben je ongelukkig geweest, beste meid. Je had beter verdiend.”

Deze woorden, zacht en weemoedig uitgesproken, deden vrouw Bos in een hevige snikken uitbarsten.

De deftige dame sloeg haar arm om vrouw Bos, en met haar schreide ze in het kleine kamertje tranen van oprechte deelneming.

„We waren zoo gelukkig, mevrouw,” kreet de arme beproefde; „dat is mijn ventje.”

„Wat een lief kereltje,” riep de dame uit, op Ger toetredende, die van Pommelmans knie was afgesprongen en in een hoek van het vertrek stond.

„Dag ventje! Kom, geef mij eens een kus.”

„Ja,” zei Ger en gaf de dame, die zich bukte, een zoen.

„Hier kun je niet blijven, Bet,” zei de dame, zich tot vrouw Bos wendende. „Ik ben hier gekomen om je te troosten en . . . te helpen. Je bent vijf jaren in mijn dienst geweest; wil je weer bij mij komen?”

Vrouw Bos antwoordde niet.

„Je hebt het goed bij ons gehad, is 't niet, Bet?”

„Goed?” herhaalde vrouw Bos; „ja, mevrouw, o ja.”

Bij deze woorden keek vrouw Bos haar kleinen jongen aan, die weer op Pommelman's knie zat en zich vermaakte.

De dame begreep dien blik.

„Voor hem zal ik ook zorgen, Betje. Woont er in deze buurt niemand, aan wien je je kind kunt toevertrouwen?”

„Pommelman is onze beste vriend.”

„Wie is Pommelman?” vroeg de dame.

„Ik, mevrouw,” antwoordde Pommelman nauw hoorbaar. De goede-man was altijd verlegen in 't bijzijn van deftig gekleede menschen.

„Wil jij dat ventje bij je nemen, Pommelman?” vroeg de dame.

„Ik heb 't al gevraagd, mevrouw; 't is mijn best kereltje.”

De dame glimlachte

„Welnu, Betje; over veertien dagen vertrekken we naar Den Haag. Wil je met ons meegaan? Je kind is goed bezorgd bij Pommelman; ik betaal voor hem.”

„Neen, mevrouw, dat niet!” riep Pommelman; „niet betalen, neen! Het ventje komt bij ons, maar betalen, voor dat aardige kereltje, voor Ger betalen, neen mevrouw!”

Dit zeggende nam Pommelman Gers hoofd in zijn groote, bruine handen.

„Nu?” vroeg de dame, vrouw Bos aanziende, die haar oogen op haar kind gevestigd hield.

„Mevrouw, moet ik hem missen, hem daar, mijn eenigst kind?”

„Je zult hem dikwijls weerzien, Betje; elken zomer

wonen wij op ons buiten hier in de buurt. Geloof me, beste meid, het is beter voor jou en voor je kind."

"Over veertien dagen al," zeide vrouw Bos zacht voor zich zelf, „over veertien dagen al," en uit den toon waarop ze dit zeide, sprak haar groote vreeze en haar groote smart om haar kind te verliezen.

"Ik zal goed voor hem zorgen," zei Pommelman; „ik heb het je man toch beloofd?"

"Ó, daar ben ik niet bang voor," antwoordde vrouw Bos. „Hij houdt zooveel van mijn kind, mevrouw."

Ger had al dien tijd zwiĳgend toegelisterd en zich vergenoegd met de deftige dame, die er in zijn oogen zonderling uitzag, gade te slaan. Toen er na zijn moeders laatste woorden een oogenblik van stilte ontstond, nam hij de gelegenheid waar, om ook iets in 't midden te brengen. Al had hij 't gesprek niet geheel begrepen, zooveel was hem duidelijk geworden, dat zijn moeder met de deftige dame meegaan en hij bij Pommelman blijven zou.

"Als moes weggaat, kan moes Fik meenemen," zei hij.

"Klein kereltje," zei de dame. „Welnu, Betje, hoe vind je mijn voorstel?"

"Ik kan niet — nog niet," antwoordde vrouw Bos en trad op Gerrit toe en nam hem in haar armen. „Hem zal ik moeten missen, hem — och mevrouw, 't is mijn alles."

"Ik zal goed voor hem zorgen, vrouw Bos," troostte de goedhartige Pommelman.

"Ik weet het, ik weet het, maar..."

"Denk er tot morgen over na, Betje! Ik begrijp,

dat het je veel kost. Morgenmiddag kom ik terug."

Met deze woorden gaf de dame vrouw Bos en Pommelman een hand, den kleinen jongen een zoen en vertrok. Buiten wachtte haar het rijtuig, dat haar naar haar buitenplaats „Landrust" terugbrengen zou.

Dien avond zat vrouw Bos voor het raam en tuurde voor zich uit over de doodsche akkers, waarover de wind de dorre bladeren dansen deed. Als groote, zwarte hoogten stonden de kleine huisjes daar in onzeker avondschemer gehuld. Maar om die huisjes was leven, was beweging, en boven uit de schoorsteenen kwam de rook, die de wind in breede golven heenjoeg naar het verre, donkere bosch.

Vrouw Bos nam haar kind en drukte het in haar armen en de kleine armpjes strengelden zich om haar hals en het kleine mondje kuste haar op 't voorhoofd en toen was het, of de avondschemer niet zoo donker meer was en 't veld voor haar niet zoo wanhopig eenzaam. En toen eenige oogenblikken later haar kind sluimerde in zijn bedje, knielde ze neer en bad:

"Vader in den Hemel, help mijn kind, als ik ver weg zal zijn! En o, mijn God! laat hij zijn moeder toch nooit vergeten, — en als 't kan, o Vader, laat ons eenmaal weer vereenigd zijn."

Veertien dagen later reed een prachtige koets weg in de richting der stad. En in die koets zat een vrouw, en die vrouw deed maar niets dan schreien en snikken en wuiven met haar zakdoek naar twee groote menschen en een klein kind, die voor het kleine huisje stonden met het rieten dak. En de twee groote menschen schreiden ook en het kleine kind schreide mee en riep: „Dag, moesje, dag, mijn

moesje; mag ik mee?" en ook het kleine kind wuifde met een klein, rood zakdoekje. En de dwarrelende rookwolkjes uit de schoorsteenen der huizen, en de blaadjes, die de koets nabuppelden, en het leege huisje met het rieten dak — zij allen brachten die vrouw hun laatsten groet. Maar, die vrouw keek niet naar de huisjes en niet naar de rookwolken en niet naar de huppelende blaadjes en ook niet naar het leege huisje met het rieten dak, — die vrouw zag alleen maar dat kind, dat kleine kind voor dat leege huis en naast die twee groote menschen, en altijd wuifde ze maar naar dat ééne kleine kind, tot een kromming van den weg het aan haar oog ontrok. Toen viel ze neer op het kussen en snikte:

„O, mijn kind, mijn Ger! Voor jou ga ik heen, voor jou, mijn kind! Vergeet je moeder niet; ik heb alles gegeven, alles, om 't voor jou maar goed te maken.”

En uur later bracht de trein de diep bedroefde vrouw naar de residentiestad, waar ze als eerste werkmeld bij de familie Van den Heuvel in dienst zou komen. Betje, de werkmeld, kreeg het goed in den dienst, waarin zij vóór haar trouwen vijf jaar geweest was, en toch — zij kon niet vergeten het kleine huisje met het rieten dak, en van den morgen tot den avond dacht ze aan hem, dien ze daar had achtergelaten. Ze zag hem spelen voor het huis of draven over het veld, of paardje rijden op Pommelman's rug, en ze had wel alles willen geven, als ze hem had kunnen zien en in haar armen drukken. En als Betje, de werkmeld van mevrouw Van den Heuvel, vóór het huis aan het werk was, stond ze soms

eenigen tijd stil en peinsde, en keek strak voor zich uit. Sommige voorbijgangers, die haar zagen, maakten de opmerking, dat de meid bleek zag en een grappige heer zei schertsend: „Kom, juffie, werken hoor!”

Doch Betje hoorde noch zag iets van die menschen om haar. Zij zag alleen, in haar gedachten, haar kind, haar kleinen, lieven Ger; en in stilte bad zij den Heer, eenmaal weder met hem vereenigd te zijn.

HOOFDSTUK IV.

Waarin verteld wordt, dat Pommelman een moeilijke som uit zijn hoofd rekenet en Griet angstig is. Waarom eerst Griet alléén en ten laatste Griet en Pommelman beiden van blijdschap om de tafel dansen. Een klein hoofdstuk — doch voor Gerrit van veel gewicht.

Ongeveer een maand na 't vertrek van Gerrits moeder ontving Pommelman een brief uit Den Haag. Het kleine gezin zat juist aan den middagdisch, toen de dienstbode de nieuwstijding op de tafel legde.

„Weer een brief van moesje,” riep Gerrit, die juist bezig was een dik stuk spek in zijn mond te werken, verheugd uit.

„Neen, ventje,” antwoordde Pommelman lachende, nadat hij 't adres gelezen had; „niet van moesje.”

„Niet?” vroeg Griet, met blijkbare verrassing; „is de brief niet van Betje? Van wie komt ze dan, Pommelman?”

„Dat zal ik eerst moeten lezen, ongeduldig wijf,” zei Pommelman opgeruimd. Met deze woorden opende hij den brief, trok het velletje postpapier er uit en . . . tuimelde op hetzelfde oogenblik bijna onderstboven, uitroepende: „Hè.. wat . . . wat is dat, wat is dat? Een briefje van tien gulden?”

Griet had, juist toen ze een flinken hap naar binnen werkte, ook het briefje op de tafel zien vallen,

en schrok er zóó van, dat het eten in het verkeerde keelgat kwam, waardoor ze in zoo'n geweldige hoestbui uitbrak, dat Pommelman angstig uitriep: „Vrouw, wat heb je? Blijf toch kalm; wat is dat nou?”

Gelukkig had Griet spoedig het eten uit het verkeerde in het goede keelgat gewerkt en kon ze haar verwondering in minder gevaarlijke en beter verstaanbare klanken uiten.

„Tien gulden, Pommelman! Zie je dat, tien gulden!”

„Of ik ze zie, vrouw!” riep Pommelman, die weer opgewonden werd, nu de angst voor zijn vrouw voorbij was; „of ik ze zie, met mijn beide oogen.”

„Mag ik dat prentje?” vroeg Gerrit, die zeer verwonderd was over de ontsteltenis en opgewondenheid om hem heen. De kleine jongen dacht, dat het muntbiljet een prentje was, zooals zijn moeder dikwijls in haar brieven voor hem verzond.

Pommelman was van zijn stoel opgestaan en stond met zijn oogen wijd opengesperd het briefje aan te staren, terwijl Griet met de handen in haar zijden heen en weer stond te schudden, niets anders uitroepende dan:

„Bewaar me, Pommelman, bewaar me!”

Ger, die begreep, dat er noch met Pommelman, noch met diens vrouw iets viel aan te vangen, sprong van zijn stoel en liep naar buiten.

Pommelman was de eerste, die weer tot bezinning kwam. Hij nam den brief en las hem. „Mevrouw Van den Heuvel” luidde de onderteekening.

„Van de mevrouw,” zei hij, toen hij den brief ten einde had; „lees, vrouw.” Met deze woorden reikte hij den brief aan zijn vrouw over, en bleef haar strak

aankijken, om den indruk waar te nemen, welken die op haar maken zou.

Mevrouw Van den Heuvel betuigde in den brief haar achting voor de twee brave menschen, die belangloos zich het lot van de arme weduwe en haar kind hadden aangetrokken, maar gaf tegelijk als haar meening te kennen, dat Pommelman iets moest aannemen, als een tegemoetkoming in de kosten, die hij voor het kereltje zou maken.

„Geloof me, Pommelman,” zoo schreef ze, „uw daad blijft er even mooi om, al neemt ge het geld aan, dat ik u bied. Met opzet heb ik de som niet groot gesteld, die ik u maandelijks zenden wil, om u steeds de heerlijke overtuiging te doen smaken, dat gij het zijt, die 't kind door de wereld helpt. Weiger dus deze kleine tegemoetkoming niet.

Ik groet u beiden hartelijk.

MEVROUW VAN DEN HEUVEL.

Bezuidenhout 16 b,

DEN HAAG.

Toen vrouw Pommelman den brief gelezen had, legde ze hem voor zich op de tafel en keek toen naar haar man, die met zijn rug tegen den schoorsteen leunende, de zonderlingste bewegingen met handen en vingers maakte.

„Wat doe je, Pommelman?”

Geen antwoord.

„Pommelman, wat doe je?”

„Sssttt . . . .”

„Maar man,” riep vrouw Pommelman, die ongerust begon te worden, angstig uit, „wat doe je, wat mankeert je!

„Vier . . . ssst . . . vijf . . .”

„Maar beste man . . .”

„Zes . . . zeven . . . acht . . .”

„Pommelman! maar ik begin . . .”

„Ssstt . . . zestien . . . zestien met een nul, honderd zestig . . .”

Vrouw Pommelman was haar man dicht genaderd, doch deinsde, toen hij zoo luid lijf kon schreeuwde: „Honderdzestig,” achteruit en bleef als een beeld van schrik en angst achter de tafel staan.

„Pommelman!” riep ze zacht in haar angst.

„Wijf, was je bang voor me? Ja, het was ook een toer om 't uit te rekenen zonder potlood en zonder papier; maar nu heb ik het: honderd zestig komt er uit; honderd zestig uur, zie je.”

Vrouw Pommelman trok haar schouders in de hoogte, ten teeken, dat het raadsel voor haar nog niet was opgelost.

„Vrouw, weet jij goed, hoeveel dat is, tien gulden?” vroeg Pommelman, zijn vrouw met een veelbeteekenend gezicht aankijkende.

„Ja, ik geloof 't wel,” antwoordde zijn vrouw aarzelend: „tien gulden is veel geld.”

„Nee, vrouw, neen; jij weet dat niet, maar ik weet het! Tien gulden, dat is, ik heb het daarnet uitgerekend, vrouw, tien gulden, dat is honderd-zes-tig uur werken; honderd-zes-tig-uur-werken-in-de-kou!”

Griet zei eerst niets; doch op eenmaal gevoelde ze als haar man de waarde van den grooten schat, die daar voor haar lag op de tafel, en die iedere maand zou terugkeeren; en toen het haar goed helder was, zoo goed als haar man, die niets anders in zijn ooren

hoorde klinken dan die woorden: „Honderd zestig uur werken in de kou,” toen sprong Griet van louter blijdschap en opgewondenheid om de tafel heen, en pakte haar man om den hals, uitroepende:

„Pommelman, Pommelman, lach dan toch mee, nu zijn wij den koning te rijk!”

Maar Pommelman lachte niet mee. Hij werd kalmer in dezelfde mate als Griet zich opwond.

„Vrouw,” zei hij eensklaps en greep zijn Griet bij de armen om haar tot stilstaan te brengen; „vrouw, hou je eens kalm; ik moet je eens wat vragen.

Zou jij voor één rijksdaalder in de week, voor zoo'n enkelen rijksdaalder, zie je, ons ventje willen missen?

Denk eens, dat je de volgende week Zaterdagavond hier vlak voor je op de tafel zoo'n rijksdaalder zag liggen, die je in de kast kon leggen en je zocht met je oogen naar ons aardig kereltje en je zag hem niet, en buiten niet en nergens. En als je Zondagmorgen opstond en je zag hem weer niet, maar alleen dien enkelen rijksdaalder in de kast, dan zou je God bidden: „Geef ons ons aardig kereltje terug en neem dien rijksdaalder maar weg uit de kast, zou je dat niet, Griet?”

„Ja zeker, maar we behoeven hem toch niet te missen?”

„Neen, vrouw, we behoeven hem niet te missen, maar dien rijksdaalder kunnen we missen, en je weet toch, wat ik Gers vader beloofd heb?”

Welnu dan, zou ik nu geldaannemen, centen voor dat aardige kereltje? Zouden we ons laten betalen? Neen, vrouw, neen; het mooie zou er af zijn, als

we dien rijksdaalder namen om er een stuk brood en een jasje voor te koopen voor onzen Ger. Ik 'wil 't geld niet hebben, ik neem het niet aan. Elken keer, als ik den jongen zag eten of drinken, en elken keer, als we een stukje goed voor hem kochten, zou 't mij zijn, als deden wij 't niet, maar die mevrouw uit Den Haag. Griet dat geld wil ik niet houden...”

Hij zweeg een oogenblik, want de deur ging open. Gerrit kwam binnen met een grooten pannekoek in de hand.

„Hier, oom,” zei hij en trok er een groot stuk af; „hier tante,” en een tweede stuk reikte hij aan vrouw Pommelman toe. „Ik heb een pannekoek gekregen van vrouw Streng en nou heb ik hem bewaard.”

Toen hij dit gezegd had, stopte hij zijn mond met een stuk van zijn eigen deel vol en liep de deur uit.

„Vrouw, zie je dat? Hij bewaart het voor ons: wij moeten het ook voor hem bewaren. Zoo moeten wij ook doen, vind je dat goed?

„Ik? — ja!” — riep vrouw Pommelman ontroerd uit; „laten we 't voor hem bewaren.”

Toen Griet dit gezegd had, wreef Pommelman zich in de handen van blijdschap, pakte zijn Griet om 't midden en danste met haar een paar keeren door de keuken, uitroepende: „Vrouw, dat zal een sommetje worden, een aardig sommetje

„Voor onzen Ger.”

Een paar dagen later ontving mevrouw Van den Heuvel een kort, doch hartelijk briefje van Pommelman, waarin hij haar bedankte voor 't gezonden geld, dat „voor den kleinen jongen zou worden gebruikt.”

Mevrouw Van den Heuvel was verheugd, toen zij 't las.

„Hij heeft 't aangenomen, Willie,” zei ze tot haar dochter, die in de kamer was. „Ik ben blij, dat ik mij verzekerd kan houden, dat die goede lieden zich nu niets voor den jongen zullen behoeven te onzeggen.”

Mevrouw Van den Heuvel wist niet, dat elke tien gulden, die zij zenden zou, voor den kleinen jongen bewaard zou blijven.

Met denzelfden post ontving ook Betje, de werkmeid, een brief, die haar de heuglijke tijding bracht, dat haar kind nog altijd gezond was en met den dag grooter en verstandiger werd. „Er gaat geen dag voorbij,” schreef Pommelman, „of hij praat van moesje in Den Haag, en zegt, dat hij er heen wil als hij groot is.”

Vooraf de laatste mededeeling maakte vrouw Bos gelukkig. Zij vreesde zoo, dat zij ver van haar kind langzamerhand van hem zou vervreemden, zoodat ten laatste zelfs de herinnering aan zijn moeder bij haar lieven jongen verdwenen zou zijn.

Gelukkig voor de arme vrouw gebeurde dit laatste niet. Pommelman zelf zorgde er voor. Zelden ging er een dag voorbij, waarop hij niet sprak met den kleinen knaap over moesje in Den Haag, of hem 't portretje liet zien, dat in het groote kabinet lag.

Telkens als Ger het zag, werd het beeld van zijn moeder in zijn herinnering teruggebracht en riep hij: „Dat is moesje, moesje in Den Haag!”

Toch zou misschien langzamerhand uit Gers levendig kinderhartje de liefde en de aanhankelijk-

heid voor zijn moeder verdwenen zijn, als niet de familie Van den Heuvel jaarlijks eenige maanden op haar buitengoed „Landrust” had doorgebracht, zoodat Ger dan weer dagelijks bij zijn moeder kon zijn en niet zelden ook de nachten bij haar doorbracht.

Elken zomer, die vrouw Bos op het buitengoed doorbracht, schonk haar telkens nieuwe zekerheid, dat haar kind voor haar niet verloren was, hoe innig het ook aan Pommelman en diens vrouw was gehecht.

HOOFDSTUK V.

Gerrit geeft een bewijs van groote liefde voor zijn moeder. Hij heeft een gezicht als een Moriaan en stelt zich te weer tegen zijn onderwijzer. Waardoor Gerrit pijn in zijn buik heeft en ontroostbaar is. Angst en kommer in Pommelmans huis.

Meester Baken, het hoofd der buurtschool waar Gerrit onderwijs ontving, was een braaf man, met een groote liefde voor kinderen en een warme belangstelling voor zijn vak. Hij kon het dan ook best met Gerrit vinden, die gedurende de zes jaren, dat hij schoolging, zich deed kennen als een ijverige, eerlijke en goedgehartige jongen. Wel deed hij katekwaad; wel was hij in 't spelen, 't uitdenken en uitvoeren van guitenstukken haantje-de-voorste, maar als 't op leeren aankwam, behoefde hij voor geen zijner makkers onder te doen, tot groote tevredenheid van zijn meester en tot blijdschap van Pommelman.

„Jongen,” zei deze dikwijls. „als je flink leert, zul je eenmaal een flink man worden. Wat zul je dan ons en je moeder gelukkig maken.”

Tot zijn vrouw zei hij dan:

„Griet, wat een mooi ding toch, dat die jongen zoo goed leert. Als hij later iets geworden is, en hij heeft geld nodig, kunnen wij hem ook daarmee nog helpen.”

„Ja, Pommelman, dat geld vooral zal hem later van pas komen. Hoe meer er is, hoe blijer ik zijn zal. Het is toch maar goed, dat we 't niet gebruikt hebben.”

De buurtschool werd bezocht door de kinderen der daglooners en kleine boertjes, die in de omgeving der school woonden. De meeste ouders waren behoeftige menschen, die slechts met groote moeite en zorgen in 't onderhoud van hun gezin konden voorzien. Nu gebeurde het niet zelden, dat kinderen door zorgeloosheid van een ouderen broer of zus de school bezochten met ongewasschen gezicht en ongekamde haren.

Hoewel meester Baken als zijn uitdrukkelijken wil te kennen had gegeven, dat slechts behoorlijk gereinigde kinderen tot de school konden worden toegelaten, en hij bij voorkomende gelegenheden de ouders dringend had vermaand toe te zien, dat geen hunner kinderen ongewasschen of ongekamd de deur verliet, behoorde het toch niet tot de zeldzaamheden, dat zijn gebod werd overtreden.

Nooddrift riep meermalen een moeder 's morgens vroeg naar het veld. De zorg voor de kleinen bleef dan opgedragen aan een ouderen broer of zus, die niet zelden uit zorgeloosheid of luiheid hun plicht vergaten.

Vrouw Pommelman droeg steeds zorg, dat Gerrit behoorlijk gereinigd de deur verliet. Toch gebeurde het wel, dat Gerrit schoon de deur van zijn huis uitstapte en toch tamelijk vuil de schooldeur inkwam. Dit behoeft u niet te verwonderen, als ge weet, dat de afstand van Gerrits huis tot de school een klein

half uur was, en de weg er heen uitmuntende gelegenheden tot klimmen en slootje-springen aanbood.

Nu gebeurde het eens, dat Gerrit op school kwam met een hoofd, dat wel een paar dagen in den turf-bak scheen gelegen te hebben. Zijn haren deden ieder gelooven, dat ze in geen veertien dagen een kam hadden gezien, terwijl zijn gezicht als getatoeëerd was met zwarte en bruine strepen van allerlei vorm en grootte.

Meester, die nog den vorigen dag aan de gansche klasse het bevel „reinen” gegeven had, ontstak op 't zien van 't morianengezicht voor zich, dat wel op een openlijke bespottung gelek van zijn nog gisteren gegeven bevel, in een hevigen toorn. Nu ging het meester, zooals het alle driftige menschen gaat, hij zei iets, dat hij kon noch mocht zeggen. Zonder eerst te informeren naar de oorzaak van Gerrits morianengezicht, voer hij heftig tegen hem uit, gedurende welken tijd alle kinderen Gerrit aankeken, die echter heel bedaard de welverdiende berisping aanhoorde. Doch nauw had meester driftig uitge-roepen: „Vuile jongens moeten wel moeders hebben, die zelf niet al te netjes zijn,” of Gerrit sprong op in de bank en riep, terwijl hij buiten zich zelven van verontwaardiging op den meester toeliep, in een hevige huilwoede uit: „Zeg niks van mijn moeder — niks — hoor — of!”

Verder kwam hij niet; in een hevige snikken smoor-den zijn woorden weg.

Meester schrok van die hevige uitbarsting. Hij deinsde achteruit, bleef toen een oogenblik staan, maar in verdubbelde hevigheid vlamde de drift weer

in hem op. Zijn samengeneepen vingers openden zich, reeds deed hij een stap naar voren en wilde den brutalen durver bij den kraag grijpen, toen zijn oogen de groote, vertrouwelijke oogen van Gerrit ontmoetten.

Meester bleef staan en keek Gerrit aan, en de rede behaalde de overwinning op de drift. Nu zag hij niet meer den brutalen, allen afstand vergeten hebbenden oproerling, die orde en wet verstoorde, maar mooi bleef de daad ten laatste in zijn schatting, als een uiting van zuivere, reine kinderliefde.

Bij Gerrit was ook die plotselinge drift en verontwaardiging geweken; zijn bevende lippen alleen wezen op hevige, pas gewoede drift.

De andere leerlingen waren bij Gerrits plotselingen uitval geschrokken; een verschrikt en verwonderd: o! was uit vele monden gegaan. Nu zaten de kinderen in zenuwachtige spanning stil, den uitslag met angstige nieuwsgierigheid verbeidend.

Eensklaps legde meester zijn hand op Gerrits schou-ders.

„Het is een beste jongen,” zei hij, „die zijn moeder verdedigt. Jouw moeder is in Den Haag; zij heeft geen schuld. Je moet niet meer boos zijn; ik ben het ook niet op jou.”

Geheel verteederd door deze woorden bleef Gerrit zijn meester aankijken met een stillen, gelukkigen blik.

„Het is mijn eigen schuld,” bracht hij met moeite uit; „ik heb in de boomen geklommen en slootje gesprongen.”

„Ik geloof het,” zei meester; „spreken wij er niet meer over.”

Toen eenige dagen later de meester met de klasse deze eenvoudige woorden las uit het leesboek :

„Wie aan God en aan zijn Moeder denkt, is beschermd tegen alle kwaad,”

toen keken meester en Gerrit elkaar aan en toen meester daarop sprak van de liefde van een kind tot zijn moeder, toen werd het vochtig in Gerrits oogen. Nog nimmer had hij een waarheid zoo klaar gevoeld als die, welke in bovenstaande woorden vervat ligt.

„Met Gods hulp zal 't spek er niet kleiner worden,” had Pommelman gezegd, toen hij en zijn vrouw besloten, Gerrit en diens moeder bij zich te nemen. En al kon vrouw Bos zelf in haar onderhoud voorzien, en al hadden Pommelman en Griet slechts den jongen te verzorgen, kleine monden eten ook en kinderen eischen zorg en arbeid. Doch beide, zorg en arbeid, hadden de brave lieden gaarne voor den knaap over, die door zijn goedhartigheid en aanhankelijkheid beider lieveling was.

Wat had hij dikwijls bewijzen gegeven van innige gehechtheid aan zijn pleegouders; hoe dikwijls had hij door kleine attenties Pommelman en diens vrouw de streelende voldoening geschonken, dat niet alleen door de moeder, maar ook door het kind hun belangloos liefdewerk werd gewaardeerd. Kwam Pommelman thuis van den akker of den dorschvloer, en bracht hij van den boer, in wiens dienst hij gewerkt had, een appel of peer mee, het was Gerrit, die hem mocht oppeuzelen. Maar kreeg Gerrit, zooals in 't vorige hoofdstuk is vermeld, van schoolmakker of buurvrouw het een of ander, trouw gaf hij aan Pommelman en Griet hun deel.

Eens deed Gerrit, hij was toen ruim elf jaar, een boodschap in de stad voor een boerin uit de buurt. Toevallig ontmoette hij een vroegeren schoolmakker, wiens ouders sedert korten tijd in de stad woonden. Beider vreugde in hun wederzien was groot. Ze hadden elkander altijd wel mogen lijden; meermalen hadden ze na schooltijd gespeeld en gestoeid; en nu ze elkander voor 't eerst na eenige weken wederzagen, werden van weerszijden belangstellende vragen gericht. Besloten werd, dat Gerrit een oogenblik in 't huis van zijn vriend zou doorbrengen, om er wat uit te rusten en te praten met zijn vroegere buurvrouw.

Toevallig had de moeder van Gerrits vriend scharetjes gekocht. Gerrit werden een paar aangeboden, die hij zich wel liet smaken. En toen de gulle vrouw hem vroeg: „Wil je er een paar meenemen voor je oom en tante?” weigerde Gerrit niet.

„Graag,” zei hij volmondig.

De vischjes werden door buurvrouw ingepakt.

„Ik heb dien Pommelman en zijn Griet altijd zoo goed mogen lijden,” zei ze, „dat ik ze nu ook eens onthalen wil.”

Dit zeggende haalde de vrouw uit een trommel een paar kadetjes, die ze eveneens in een papier wikkelde.

Ik behoef zeker niet te verzekeren, dat Gerrit overgelukkig de deur uit ging.

Hoe repte hij zich door de straten! Hoe verheugde hij zich in 't vooruitzicht, dat hij oom en tante Pommelman vroolijk zou zien smullen aan de scharren en het wittebrood. Naar de voorbijgangers, die hij anders nauwlettend met de nieuwsgierigheid van een buitenjongen op-

nam, keek hij thans niet; de huizen, waaraan hij op andere tijden ook al zijn aandacht wijdde, waren hem geen blik waard. De eene straat in, de andere uit met het pakje met visch en een ander pakje met kadetjes onder den linkerarm, stapte hij, geweldig zwaaiende met zijn rechterarm, voort. Hij lette op geen voorbijgangers.

Bons! daar kreeg een stadsheertje, in wien Gerrit volstrekt geen erg had, een slag tegen den buik, die hem verontwaardigd deed uitroepen: „Boerenlummel, kijk uit je oogen, ezal!”

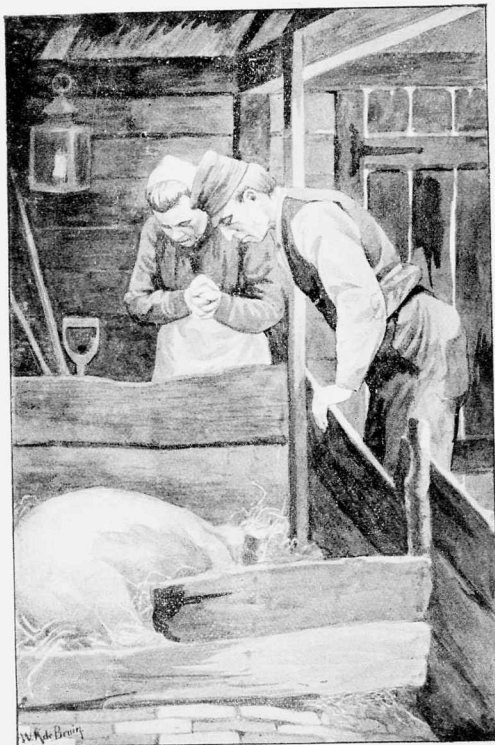
Dit alles geschiedde met volkomen onverschilligheid van Gerrit, die nog harder voortliep en nog harder zwaaide.

Verder ging het; weer een hoek om en een andere straat in; nu nog een, en 't einde der stad was bereikt.

Op de laatste straat kwamen vele kleine uit, nauwe straatjes, steegjes bijna, de uitgangen van hofjes. Gerrit liep ze voorbij en keek er niet in, zooals hij anders deed, om die opeenhooping van menschen en kleine benauwde krotten wat nauwkeurig te bekijken. Hij sprong ze voorbij, zonder op te zien.

Daar was de laatste steeg. Een groote hond kwam er uit vliegen in woeste vaart.

Gerrit zag den hond niet, en de hond waarschijnlijk den jongen niet — en bons! liep de groote hond tegen Gerrit aan, die als een tol een paar keeren in 't rond draaide. De groote hond, in zijn woeste vaart gestuit, bracht het er minder goed af dan Gerrit. Hij rolde eenige keeren, luid jankend, over zijn kop de straat over, tot groote ontsteltenis van de voorbij-

gangers, die luid gillende wegstoven. Gerrit wreef eens over zijn buik, die hem pijn deed, en vervolgde zijn weg, mopperende in zich zelf over de domheid van den grooten hond.

De stad was hij uit; het veld ging hij door; hij naderde het huis. Zijn buik deed hem gevoelig zeer, maar hij lette er niet op. De klink van de deur had hij al in zijn hand. Maar hij liet de klink weer los; hij zou een grap hebben; hij zou de scharren wegstoppen en als dan Pommelman en zijn vrouw aan de kadetjes begonnen, dan zou hij de scharren op hun bord leggen. Gerrit voelde onder zijn arm; haalde het pakje met kadetjes er onder vandaan, maar voelde tot zijn groote schrik het pakje met scharretjes niet. Nu brak Gerrit uit in een hevige snikken. Pommelman en zijn vrouw hoorden het en kwamen naar buiten geloopt, en bestormden den jongen, die zoo echt verdrietig schreide, met vragen.

Snikkende vertelde Gerrit de reden zijner droefheid.

De goede lieden trachtten hem te troosten, doch het gelukte hun niet. Gerrit bleef verdrietig dien ganschen dag.

Toen hij 's avonds te bed lag, kon hij zijn buik, die met den grooten hondkop in aanraking geweest was, nog geducht voelen. 's Nachts droomde hij van een jongen, die met scharretjes de eene deur uitging, om zonder scharretjes, en met pijn in den buik, een andere binnen te komen.

Pommelman en zijn vrouw spraken dien avond lang over de goedheid van hun jongen, die zoo duidelijk sprak uit zijn ongeveinsde droefheid over 't verlies van de scharretjes.

Dienzelfden avond lag het kleine hondje van mevrouw Schild in de Vlietstraat gerust te slapen, met een buikje rond van de heerlijke scharretjes.

„Met Gods hulp zal het stuk spek er niet kleiner op worden,” had Pommelman gezegd, en gelukkig, jaren lang bleef het stuk spek even groot. Het spek voor 't gezin werd geleverd door het varken, dat elk jaar door Pommelman werd geslacht.

Een varken is voor een daglooner, die in den winterdag zestig en in den zomerdag tachtig cent per dag verdient, een belangrijk bezit. Dat varken, vet gemest en geslacht, levert het gezin een geheel jaar door spek en vleesch en vet. Sterft dat vetgemeste varken, dan staan gebrek en armoede voor de deur. Gelukkig was Pommelman steeds gespaard gebleven voor de groote ramp, die zoo menigen armen daglooner treft, dat zijn mestvarken sterft. Elken winter, in de maand December, had hij er een geslacht, en schoon aan de leer had Pommelman met groote genoegdoening niet zelden zijn zwaarte op driehonderd ponden geschat. Hoe dankbaar waren hij en zijn Griet geweest voor de weldaden, hun door God geschonken, als de worst in de „wim” hing en 't spek flink „ingepekeld” in den kelder lag. Wat hadden zij al dikwijls van louter vreugde geglimlacht tegen de burens, die kwamen „vetprijzen” op den avond van de slacht.

En nu, voor de eerste maal, zou Pommelman de slag treffen, dien een arme daglooner maar zelden te boven komt. Op een morgen in de maand November, een kleine maand voor de slacht, lag het

mestvarken, het dikke, zware mestvarken, de hoop van drie menschen, dood in het hok.

Pommelman zag het, toen hij 's morgens, als naar gewoonte, naar zijn bezitting kijken ging.

De goede man slaakte een kreet van ontzetting, toen hij het ongeluk zag. Vrouw Pommelman, die het onverwachte geluid hoorde, snelde toe.

„Alles weg, alles weg!” kreet de arme vrouw, toen zij het dier dood zag liggen in het hok; „nu hebben wij niets meer. Waar moeten wij van leven!”

Pommelman zei niets. Geheel verbijsterd staarde hij het ongeluk aan; in vertwijfeling wrong hij zijn handen.

„Wat moeten we nu beginnen?” jammerde de arme vrouw voort.

„Werken!” was Pommelmans eenig antwoord.

Werken? Was het niet genoeg van 's morgens zeven tot 's avonds zes te werken? Moest hij nog langer zijn lichaam aftobben?

De nood dwong — het moest. Konden ze leven zonder spek, zonder een spiertje vleesch, zonder een kruimel vet?

Pommelman had spoedig zijn besluit genomen. In zijn jeugd had hij van zijn vader het klompenmaken geleerd. Hij had het klompenmakersvak vaarwel gezegd, omdat het hem te eentonig was, en er weinig mee te verdienen viel. Maar nu zou hij het vak weer opvatten, want — het moest.

Het hok kon toch niet leegblijven; wat zou hij, als hij niet spoedig een ander varken kocht, den volgenden winter slachten?

En nu ging Pommelman aan den arbeid; heele

dagen en gansche avonden, tot middernacht. Overdag zwaaid hij den dorschvlegel of hanteerde hij spade of bijl, om 's avonds het klompenmes op te vatten. En zòd — dag in dag uit werkte hij met bovenmenschelijke inspanning, want er moest weer een biggetje komen in het hok; er moest toch spek zijn op de tafel.

En van 's morgens tot middernacht zwoegde hij en na eenige weken was er een biggetje in het hok en een klein stukje spek bleef op de tafel.

Dan — helaas, een ongeluk komt in dit leven zelden alleen; niet zelden is 't eene ongeluk 't gevolg van 't ander.

Vrouw Pommelman werd ziek. Zij wist niet, wat het was, maar in de laatste dagen voelde ze voortdurend een loomheid in armen en beenen, een pijn in hoofd en leden en een neiging tot liggen en slapen, zooals ze nog nimmer gekend had. Ze wist van geen ziek zijn, zij, de sterke vrouw, die nog nooit een dag te bed gelegen, nog nooit een dokter over den vloer gezien had. Ze bleef toch maar loopen, ondanks haar moeheid, ze bleef maar werken, ondanks al haar loomheid en pijn; tot op een morgen het zieke uitgeputte lichaam machteloos in de kussens moest liggen blijven.

Dat was een slag voor Pommelman.

„Versterkende middelen,” zei de stadsdokter, toen hij de deur verliet en in zijn koetsje stapte, „versterkende middelen.”

„Versterkende middelen,” herhaalde Pommelman in zichzelf en keek naar boven, naar de leege wim, en tuurde in de leege broodkast.

Maar — komen zouden ze, de versterkende middelen, en Pommelman werkte met verdubbelde woede, van 's morgens tot 's avonds, en tot middernacht, en hij hanteerde de bijl en den vlegel en het houthakkersmes.

Hij leunde geld op nog te verrichten werk en kocht versterkende middelen voor zijn lieve zieke.

Buurvrouw Streng kookte veelal den middagpot, aardappelen met botersaus en een klein stukje spek. Maar Gerrit zorgde, dat er meer spek in vrouw Pommelmans eten kwam, dan buurvrouw of vader er in konden doen. Zoodra zijn deel op 't bord lag, sneed hij het in kleine brokjes, die hij gezwind door 't eten van de zieke roerde. De menschen in de buurt brachten zoo nu en dan iets aan de zieke vrouw; een eitje of een stukje worst of vleesch; maar het was niet veel. Wat kan ook de armoe geven?

En ondertusschen werkte Pommelman maar, van 's morgens tot 's avonds en tot middernacht en spaarde alles uit zijn mond om het te geven aan zijn vrouw. De kwaal verergerde; de verzwakking nam toe.

„Versterkende middelen,” beval de dokter.

Het was op den avond der crisis; in een toestand van bewusteloosheid lag vrouw Pommelman neer op het bed, en scheen den dood nabij.

Pommelman stond erbij! zijn krachtig lichaam leunde tegen een tafel, uitgeput.

Hij kon 't niet langer aanzien, en liep naar buiten. Schreiend bleef hij staan bij den muur.

Hij kon wel geld krijgen om versterkende middelen te koopen; maar hij had ze zoo graag met werken verdiend. Hij kon wel geld krijgen; stond er niet

genoeg op de spaarbank, lag er niet genoeg in de kast? Maar dat was zijn geld niet, dat was 't geld van zijn jongen, en hij zou er niets afnemen, tenzij het moest, noodzakelijk moest. En dan had hij nog dat mooie kabinet, dat pronkstuk in de kleine kamer; dat mooie, groote eikenhouten kabinet, het eenige erfstuk van zijn lieve moeder en besten vader. Wat zou hij doen? Lang dacht hij na.

„Moeder, moeder, ik moet jouw kabinet verkoopen!” riep hij eensklaps uit, terwijl hij opsprong; „het is voor mijn zieke vrouw, moeder!”

„Daar gaat het!” riep Pommelman, toen de knechts van den meubelmaker Verboom het pronkstuk wegdroegen uit het huis; „daar gaat het, weg naar vreemden. Ik was er zoo op gesteld, 't was alles wat ik van mijn moeder had, en nu gaat het weg.”

En de arme man barstte in tranen los.

Maar toen 's middags uit de stad vleesch en siëren en versterkende wijn kwamen, die de zieke konden herstellen, toen dacht Pommelman: „'t is maar goed, dat ik 't verkocht heb, als zij maar weer beter wordt.”

Gelukkig, vrouw Pommelman werd beter. 't Ging langzaam, heel langzaam; doch eindelijk, na eenige weken, verklaarde de dokter, dat de patiente de ziekte te boven was, en als genezen kon worden beschouwd.

Wat was 't kleine gezin gelukkig! Pommelman schonk drie glazen wijn in, een voor zijn vrouw, een voor zichzelf en een voor Gerrit en hij dronk zijn glas leeg met tranen in de oogen.

„Gezondheid verder, wijf,” zei hij, zijn vrouw een zoen op de weer opfleurende wangen drukkende.

Vrouw Pommelman zei niet veel, ze glimlachte

zoo gelukkig en blij, als alleen een herstellende zieke doen kan.

Nog een paar weken en vrouw Pommelman deed weer haar dagelijksche bezigheden met haar ouden lust.

„Het spande er, vrouw,” zei Pommelman den eersten dag, toen ze weer haar oude werkzaamheden verrichtte: „ik vreesde al, dat je me alleen zou laten. Maar nu is 't lijden voorbij; de big in het hok groeit als kool, jij, mijn best wijf, bent weer de oude; — en 't geld voor onzen jongen ligt nog in de kast.”

„Het is maar goed,” antwoordde vrouw Pommelman; „hij heeft het wel verdiend. Wat heeft die jongen mij opgepast en verzorgd; als een eigen kind.”

HOOFDSTUK VI.

Gerrit verlaat de school en komt in de leer bij een kruidenier. Waarom Janus Tom steeds met zijn neus in den wind liep, en onderschoven valt. Een verschrikkelijke dievengeschiedenis. Hoe het kwam, dat Janus Tom de waschtafel omver trok, en de kom en kan aan scherven vielen. Een nachtelijke vlucht.

Gedurende vrouw Pommelmans ziekte had Gerrit, wiens tegenwoordigheid in huis dringend noodig was, de buurtschool niet bezocht. Toen vrouw Pommelman hersteld was, werd besloten, Gerrit niet meer naar school te zenden. Hij was twaalf jaar, had van zijn zesde af de school trouw bezocht, en zulke goede vorderingen gemaakt, dat meester Baken naar waarheid kon getuigen: „Ik heb nog zelden zoo'n knapen jongen op mijn school gehad.”

Gerrit ging dus in persoon naar meester Baken, om hem te bedanken. Bij 't afscheidnemen drukte meester zijn kleinen vriend hartelijk de hand en wenschte hem „geluk en voorspoed in zijn verder leven.”

De eerste weken bleef Gerrit thuis om vrouw Pommelman, die zich nog een weinig ontzien moest, bij te staan. Ook stond het nog niet vast, in welk vak Gerrit opgeleid zou worden.

„In geen geval wordt hij daghuurder,” zei Pommel-

man; „wel is geen mensch te goed om te werken, maar voor daghuurder acht ik Gerrit te goed. De jongen zou zich uit elkaar werken, als 'k hem nu al naar 't land en den boer op stuurde. En bovendien, de verdiensten zijn veel te gering. Het zou schande voor ons beiden zijn, Griet, als we van den jongen niets beter maakten dan daghuurder.”

Griet was het met haar man eens.

„Daghuurder?” zei ze. „'t Zou schande zijn voor ons, als hij 't niet verder bracht. Maar ik vraag mij af, wat moet hij dan worden?”

„Ik zal er zijn moeder over schrijven,” was Pommelmans besluit en de goede man schreef een langen brief en kreeg een brief terug en was ten slotte nog even wijs, want Gerrits moeder antwoordde, dat ze 't geheel aan Pommelman en Griet overliet.

„Nu ben ik nog even ver,” zuchtte Pommelman; „zijn moeder laat 't aan ons over; de jongen zelf heeft nog geen voorkeur; welnu, dan moet hij voor eerst nog maar thuis blijven en jou helpen in de keuken en als hij daarin goede vorderingen maakt, kunnen we hem altijd nog als keukenmeid laten dienen.”

Gerrit bleef dus nog maar thuis en hielp vrouw Pommelman in de keuken en op de deel en bewerkte en onderhield het lapje grond om het huis.

Doch spoediger dan door een der drie menschen verwacht kon worden, zou Gerrit het huisje, waar hij zijn vroolijke, zonnige jeugd had doorgebracht, verlaten.

Eenige weken na 't boven meegedeeld gesprek kwam Pommelman uit de stad, waar hij boodschap-

pen gedaan had, thuis. Met den uitroep: „Vrouw! Gerrit! komt hier,” stapte hij de keuken binnen. Hijgend viel hij op een stoel en vervolgde: „Ik ben voor R Emmelink naar stad geweest. Bij kruidenier Jalers heb ik boodschappen gedaan en luister nu eens, wat ik daar hoorde. Jalers vertelde me, dat, ja drommel, hoe was 't ook weer? Juist, nu ben ik er: Jalers heeft een neef en die neef, die is getrouwd met de zuster van . . .

Ho! neen, zoo was 't niet. Laat ik eens kijken: Jalers zijn neef, die is getrouwd met de zuster van den zwager . . . Nou wist ik 't zoo goed, vrouw, en nou ben ik 't kwijt.”

„Wat geeft het?” zei Griet, „vertel maar verder.”

„Nu vooruit dan. Om kort te gaan: een familie-lid van Jalers is kruidenier te Zutphen. Nu is gisteren die kruidenier met zijn vrouw bij Jalers geweest. Die kruidenier heet Tom.

Nu, die Tom, zie je, die heeft een jongen noodig in zijn zaak, begrijp je, en Jalers heeft aan Gerrit gedacht en hem aan Tom aanbevolen. Hij heeft alle goeds van Gerrit gezegd; nu, dat kon niet anders. Hij kent Gerrit al jaren. Hij is 't natuurlijk nog niet vergeten, dat Gerrit hem eens eerlijk die twee kwartjes terugbracht, dat hij te veel had ontvangen. En daarbij denkt Jalers aan dat geval met dien grooten jongen, die kleine kinderen voor een halven cent in 't water liet springen, en aan het heldenstuk van Gerrit, die toen dien grooten jongen een pak slaag gaf. Je begrijpt, dat die Jalers, wiens eigen kind door Gerrit eens werd verdedigd, een zwak voor onzen jongen heeft.”

Het was Pommelman aan te zien, dat 't voorstel van Jalers om Gerrit als leerjongen bij Tom, kruidenier te Zutphen, te doen, den man toelachte.

„Kruidenier is een best vak, vrouw; je kunt er rijk mee worden. Verbeeld je eens, dat de jongen later rijk werd. Daar heb je nu den man van de tante van mijn moeder! Die man is als klein kruideniertje begonnen en niet vele jaren later was hij een man, die voor een kleine ton niet uit den weg ging.”

„Man, man,” antwoordde vrouw Pommelman, „wat zit je 't weer mooi uit te rekenen. Alles goed en wel, maar weet je nu, of Gerrit er zin in heeft?”

„Ik wel,” zei Gerrit, die met open mond en ooren Pommelman had aangehoord, „kruidenier is een goed vak.”

„Zie je wel vrouw; zie je wel? De jongen heeft er zin in. Ik dacht het wel; hij is voor dat baantje geschikt, want rekenen kan hij als de beste. Meester Baken heeft 't onlangs nog verzekerd.”

„Jongen, vrouw,” zei Pommelman s'avonds, toen hij met zijn vrouw alleen was, „dat kan goed worden voor Gerrit. Als hij later zijn vak goed verstaat, dan komt hij hier en dan begint hij hier of in de stad een kruidenierswinkel en je zult 't beleven, vrouw: de jongen wordt nog een man in bonus.”

„Ik hoop het,” zei Griet, „ik vind het met dat alles toch maar naar, dat de jongen weggaat.”

„Maar ik ook, vrouw; ik ook. Denk je, dat ik 't niet akelig vind? Zoo goed als jij, Griet. Maar 't moet nu eenmaal en als 't moet, dan zeg ik: vooruit!”

Een brief werd geschreven naar den kruidenier te Zutphen, een brief als antwoord volgde en veertien

dagen later was alles voor Gerrits vertrek in gereedheid gebracht.

Op den morgen van 't vertrek was 't kleine gezin al vroeg op.

Gerrit stond bij de tafel in zijn nieuwe pakje met zijn hondje op den arm. Pommelman liep het huis door met groote beweging, de stoelen bijna omverwerpende door zijn opgewondenheid. Griet stond bij den schoorsteen en deed maar niets dan den jongen aankijken.

„Zul je dikwijls schrijven?”

„Ja zeker, tante.”

„Daar staat de nieuwe kruidenier!” riep Pommelman, op schijnbaar vroolijken toon en klapte in zijn handen van blijdschap.

„Pommelman,” riep zijn vrouw eenigszins geraakt, „hoe kun je toch zoo vroolijk zijn, nu de jongen heen gaat?”

Gerrit zei niets; hij stond bij de tafel en liefkoosde zijn hond, en keek telkens ter zijde naar Pommelman en diens vrouw.

„Maar wijf, ben je nu zestig? Je moet vroolijk zijn vandaag. De jongen gaat de wereld niet uit! Lach toch met me mee; je zult den jongen geheel van streek brengen met je mistroostig gezicht.”

En Pommelman lachte maar weer door en vatte Gerrit bij den schouder en wilde met hem door de keuken dansen, doch Gerrit glimlachte zoo weemoedig en verdrietig, dat Pommelman er zelf tranen van in zijn oogen kreeg, die hij echter gezwind weer wegveegde met zijn zakdoek.

Een uur later zat Gerrit in den trein, die hem naar

Zutphen bracht, met den elleboog op zijn klein koffertje, snikkende van innig verdriet.

Pommelman was na Gerrits vertrek de deur uitgelopen. Bij 't kleine schuurtje bleef hij staan en staarde naar boven naar den blauwen hemel.

Fik was hem nageloopt en sprong hem tegen de beenen, luid blaffende.

Pommelman lette eerst niet op den kleinen vrager, alleen als hij was met zijn gedachten. Eensklaps bukte hij zich voorover en sprak het dier toe met de teederste woorden.

„Mijn lief diertje,” begon hij; „mis jij het baasje ook zoo? Ben jij nou ook zoo alleen, net als de vrouw en ik?”

Pommelman wilde nog meer zeggen, doch hij kon niet. Eenigen tijd bleef hij met 't hoofd op zijn handen geleund tegen de kleine schuurdeur staan.

Eindelijk keerde hij zich om, veegde zijn oogen uit en liep vroolijk fluitende de deur van de keuken in, waar hij Griet nog schreiend vond.

„Kom, vrouw, vooruit wijf! 't Is naar, dat weet ik; maar nu de jongen weg is, nu moet je zeggen: Vooruit, als 't hem maar goed gaat, zal ik gelukkig zijn.”

„Ik hield zoo veel van hem,” barstte Griet uit; „negen jaar heb ik hem om en bij me gehad, bijna negen jaar en nu — is hij weg.”

Pommelman wilde een vroolijk gezicht zetten en op vroolijken toon iets antwoorden, doch toen hij zijn mond opende om iets te zeggen, kreeg hij weer tranen in zijn oogen.

Eindelijk zei hij: „Vrouw, laat nu je verstand werken. Als het den jongen toch maar goed gaat en hij

het later goed heeft in de wereld, dan zal dat onze grootste vreugde zijn. Wij hebben hem immers niet naar den Oost gestuurd? Als hij het in Zutphen niet naar zijn zin heeft, komt hij weer hier. Laten we blij zijn, dat we den jongen zoover gebracht hebben. Je hebt in den laatsten brief van Betje gezien, hoe blij en gelukkig ze is. En later vrouw, later komt de verrassing. Wat zullen dan Betje en Gerrit en Mevrouw van den Heuvel staan te kijken. Ik weet nog niet, hoe 't worden zal, maar dat het een aardig sommetje zijn zal, daar kun je op rekenen."

Al sprekende, was Pommelman tot zijn oude vroolijkheid teruggekeerd, terwijl zijn vrouw eveneens minder droevig gestemd was.

Terwijl de beide brave zielen voor 't eerst weer gezellig zaten te keuvelen over „hun jongen," stapte Gerrit met zijn koffertje in de hand den winkel binnen van Janus Tom, den kruidenier, bij wien hij in dienst zou komen.

Janus Tom was een mannetje, dat zich onderscheidde door een hooge mate van ingenomenheid met zich zelf. Van 's morgens tot 's avonds liep hij rond, in de meening, dat hij nu eigenlijk de man was, die onmisbaar was in de wereld, omdat hij de wijsheid in pracht had.

Als hij 's morgens de deur van zijn winkel opende, snoof hij eenige teugen lucht in, keek naar den hemel en naar de zon en stapte dan weer zijn winkel binnen, zoo deftig, alsof hij zeggen wilde: „Zie zoo, nou heb jij, zon, mij gezien, mij, den grooten man, den grooten Janus, den grooten kruidenier van den hoek."

Menschen, die met zich zelf ingenomen zijn, hebben

veelal zonderlinge gewoonten. Zoo ook Janus Tom.

Hij liep altijd met 't hoofd bijna achter op zijn rug, en den neus en de lippen opgetrokken. Dat hoofd achterover moest voornaamheid beteekenen, terwijl die opgetrokken neus en lippen 's mans minachting voor de menschen moest uitdrukken. Want, even ingenomen als Janus Tom met zich zelf was, evenveel gering-schatting legde hij aan den dag voor zijn medemenschen.

Als Janus Tom zoo voortliep, met dat gewichtige hoofdje in de lucht en dien neus en mond opgetrokken, gelek hij wel, voor de menschen, die niet beter wisten, op een groote gewichtigheid; doch zij, die hem kenden, dachten: „Wat een stumperd, die zich inspant, om meer te schijnen dan hij is!"

Ik durf u verzekeren, dat zelfs de zon het verdrietig vond haar vriendelijk licht en heerlijke warmte op dit zuur-bier gezicht te moeten uitstralen. Zuur-bier zeg ik, en ik zeg het graag de jongens na, die Janus Tom zoo noemden, als hij met zijn hoofd achterover liep, als zocht hij sterren op klaarlichten dag.

Eens liep de gewichtige kruidenier door de straten, en hij meende, dat niemand zoo hoog was als hij. Doch de lantaarnpaal bij de Eindstraat was hooger, en bons! liep Janus Tom met zijn neus tegen den paal aan.

Als hij tegen een mensch was aangelopen, zou hij minachtend gelachen hebben, doch nu 't een lantaarnpaal was, hielp hem geen minachtend glimlachen en moest hij zich tevreden stellen met zijn neus, die hem geducht zeer deed, te wrijven en de tranen uit zijn oogen te wischen, die door den schok voor den dag gekomen waren.

Men zegt, dat Janus Tom sedert deze gebeurtenis een groote minachting heeft betoond jegens het geheele personeel van de gasfabriek, tot den directeur inclus.

Het behoorde tot de groote zeldzaamheden, dat Janus Tom lachte, wat wel reeds blijkt uit het medegedeelde feit, dat de jongens hem zuur-bier nariepen. En als Janus lachte, dan lachte hij zoo zonderling, dat een mensch er pijn in zijn buik van kreeg; want hij lachte, zooals zijn buurman, de herbergier, verzekerde, als een kat, die haar staart tusschen de deur heeft geklemd.

Men vertelt, dat Janus Tom eens gelachen heeft tegen een klein kindje, en dat het kindje, het lachende gezicht van Janus Tom ziende, in zoo'n erbarmelijk gehuil uitbrak, dat de moeder geen ander middel wist om 't kind stil te krijgen, dan maar haastig weg te loopen.

Aldus was de uitwerking van Tom's lachend gezicht op kleine kinderen.

Gelukkig hielp Janus Tom zelden in den winkel. Had hij 't wel gedaan, zijn zaak zou spoedig verlopen zijn geweest, want klanten hebben recht op vriendelijkheid van de zijde van den verkooper en dat Janus Tom vriendelijk was, zou ik met den besten wil van de wereld niet kunnen zeggen.

Nu we Janus Tom, den aanstaanden meester van Gerrit, al een weinig kennen, wordt het tijd, dat we naar den jongen terugkeeren.

De goede jongen had de kleine woning verlaten, waar hij lief en leed met zijne brave pleegouders had gedeeld, die in zijn hart, naast zijn beste moeder, de

eerste plaats bekleedden. Nooit zou hij de vrienden uit zijn jeugd kunnen vergeten, die voor hem alles geweest waren, die hem lief hadden als hun eigen kind.

In diepe treurigheid had hij de woning verlaten; schreiend had hij in het spoor zijn hoofd weggestopt in zijn handen; in doffe moedeloosheid liep hij Zutphen's straten door.

In een sombere gemoedsstemming opende hij de deur van den kruidenierswinkel.

O! hoe zou één woord van meegevoel, één woord van medelijden hem hebben verkwikt en getroost, hoe goed zou 't hem geweest zijn op dat oogenblik een vriendenhand te drukken.

Janus Tom stond naast de toonbank.

„Dag, mijnheer,” zei Gerrit, zijn pet aflichtende.

„Zoo — jij bent zeker Gerrit Bos, hè!”

„Ja, mijnheer.”

„Zoo!”

Gerrit sloeg zijn oogen op tot zijn nieuwen meester, die zoo koud en gevoelloos sprak, doch hij sloeg ze dadelijk weer naar den grond. Gerrit schrok van die oogen!

Toen Janus Tom de noodige inlichtingen aan Gerrit had verstrekt, werd deze in de kamer bij Juffrouw Tom gelaten, die door haar belangstellende vragen en prettigen, beminnelijken toon den armen jongen spoedig op zijn gemak had gebracht.

Gerrit was bij de hand en vlug van aanleeren.

Geen drie weken later was hij al zoo goed op de hoogte van alles, wat in den winkel omging, dat hij geheel zelfstandig de klanten kon helpen, die zeer met den nieuwen bediende ingenomen waren.

's Morgens om half zeven moest Gerrit opstaan, teneinde om zeven uur met Betje, het dagmeisje, den winkel schoon te maken, de gewichten en schalen af te nemen, de pakjes en kistjes op hun plaats te zetten, en zoo al meer.

Eens, op een morgen, stapte Janus Tom den winkel binnen met een gezicht, dat op regenachtig weer stond.

Dat hij Gerrit geen goedenmorgen wenschte, bevreesde noch hinderde dezen, daar hij reeds gewoon was geen syllabe uit den voornamen mond van zijn deftigen en gewichtigen meester te vernemen.

„Zeg er is, ventje,” zoo begon Tom, na een oogenblik van stilzwijgen; „jij laat je 's morgens nog al verscheiden malen roepen”

„Hoe zoo, mijnheer?” vroeg Gerrit, die er niets van begreep.

„Hoe zoo!” herhaalde Janus Tom op teemigen toon, „hoezoo! vraag jij nog, hoezoo? Ik heb van morgen wel driemaal geschreeuwd, eer je antwoord gaf. Dat verkies ik niet meer te doen.”

„Schreeuw dan viermaal,” dacht Gerrit, doch hij zei alleen: „Ik kan er niets aan doen, mijnheer; als ik u toch niet hoor...”

„Zwijg maar, ik begrijp het al; 'tis goed.”

Den volgenden morgen moest Gerrit, die weer niet op den eersten gewichtigen schreeuw van zijn heer was ontwaakt, hetzelfde hooren.

„Denk je soms, mannetje, dat ik voor jou mijn bed uitkom?”

Gerrit zei niets, doch dacht: „Wie zou zoo iets van jou kunnen verwachten?”

„Je moet van avond een touw om je arm binden, dan kan ik je 's morgens wakker trekken; begrepen?”

Dien avond kreeg Gerrit een eind touw, met een strik aan het eene eind, dien Gerrit om zijn arm moest binden, zoodra hij zich te bed begaf. Het andere eind sloeg Janus Tom om een knop van zijn bed. Nu kon hij Gerrit, wiens slaapkamer boven de zijne was, gemakkelijk wekken.

Gerrit was eerst van plan de strik om een poot van zijn ledikant te slaan, doch wel wetende, dat hij dit doende niet zou ontwaken, al trok zijn baas ook nog zoo hard, en vreezende den toorn van zijn meester, voor wien hij nog altijd bang was, op te wekken, bond hij het touw om zijn arm.

Dit was 'teerste oogenblik in Gerrits leven, waarop zijn ziel met bitterheid was vervuld.

Den volgenden morgen sprong hij dadelijk wakker door den ruk aan zijn arm en was in een ommezien beneden, tot groote tevredenheid van Tom, die in den winkel komende, grinnekend uitriep: „'t Schijnt te helpen, hè? Ja, ja, ik weet het wel.”

Gerrit nam op dit oogenblik een onbeschrijfelijke valscheid waar in de oogen van zijn meester.

Het spreekt van zelf, dat Gerrit zich de eerste weken zeer eenzaam gevoelde en meermalen in schreien lucht gaf aan zijn verdriet. Toch schreef hij naar zijn moeder en naar Pommelman: „Alles gaat goed, hoor, ik kan 'thier best vinden,” doch meermalen als hij deze woorden schreef, druppelden de tranen op het papier of tandknarste hij van machte-looze woede.

Doch — hij zou er zich wel doorheen slaan. Hij

was jong, gezond en sterk en bovendien, hij wilde Pommelman, die zulke groote verwachtingen van hem had in zijn nieuw vak, niet bedroeven door berichten van treurigen aard.

Eens op een avond, toen het gezin van Janus Tom in diepe rust was, werd de heer des huizes wakker geschrikt door een gestommel op den zolder.

„Vrouw,” riep hij geheel ontsteld, „vrouw, word er eens wakker.”

Zijn vrouw, door het herhaald roepen van haar man ontwaakt, vroeg gejaagd: „Wat heb je man, hè?”

„Wat ik heb? Hoor eens vrouw, hoor, boven op den zolder...”

„Ja, ik hoor wat. Wat kan het zijn, man?” riep vrouw Tom nauw hoorbaar en angstig uit.

„Ik weet het niet, maar ik ben bang, dat er dieven zijn.”

Aan zijn gejaagde ademhaling was het duidelijk te hooren, dat Janus Tom lang niet op zijn gemak was.

„Ga er dan uit, man!”

„Ik — ik, vrouw?”

„Ja, natuurlijk, moet ik dan...”

„Stil vrouw, laten ze je niet hooren! Als 't eens dieven waren? Stil, ik zal Gerrit wekken.”

In zijn angst gaf Janus Tom zulk een hevigen ruk aan het touw, dat Gerrit recht overeind in zijn bed opsprong.

De maan lichtte helder in Gerrits kamertje.

Hij wreef zijn oogen uit en dacht niet anders dan dat zijn baas in zijn droom zoo woest aan het touw getrokken had. Gerrit wilde zich dan ook weer rustig neervleien, toen een nieuwe, nog geweldiger ruk hem

uit zijn bed deed tuimelen. Het is licht te begrijpen, dat Gerrit vreesde, dat zijn baas gek was geworden, om te middernacht zoo onheilsPELLend aan het touw te trekken. Teneinde een nieuwen ruk te voorkomen, maakte hij het touw van zijn arm los en legde het op den vloer. Pas lag het touw daar, of Janus Tom deed een nieuwen ruk met het noodlottig gevolg, dat de goede man onderst boven tuimelde in de kamer, waar hij zich bevond.

Nog niet half bekomen van den schrik ging hij naar de trap, die naar Gerrits kamertje leidde, en riep op gedempten toon: „Gerrit, Gerrit, Gerrit!”

Gerrit, die het geroep hoorde, kwam dadelijk naar beneden.

Hier vond hij zijn deftigen heer met de slaapmuts scheef op 't linkeroor en bevende in zijn nachtgoed.

„Gerrit — hoor eens! Hoor je niets? Hier, boven op den zolder?”

Janus Tom deed moeite om zijn deftigheid te bewaren, doch toen een nieuw gestommel zijn ooren trof, verloor hij kalmte en waardigheid beide en riep in den grootsten angst, Gerrit bij een mouw van zijn borstrok trekkende:

„Toe Gerrit, jongen, ga eens naar boven...”

„Ik, mijnheer? Neen, u is de sterkste en de oudste, gaat u maar.”

„Ik?” kreet de beangste kruidenier, wiens voorhoofd parelde van 't angstzweet, „ik?”

„Ja, mijnheer, durft u niet?”

Een nieuw gebolder deed Janus Tom al zijn kalmte verliezen. Ten prooi aan den hevigsten angst riep hij:

„Ga maar, Gerrit, toe, ik zal je goed beloonen!”

Gerrit zei niets.

„Ga nu, jongen, hoor toch eens wat een leven! Als ze hier komen, is het te laat. Toe jongen, ze zullen je niet opeten!”

„Maar u ook niet, baas,” gaf Gerrit ten antwoord; „u is veel grooter.”

„Laten we dan samen gaan, Gerrit”

„Goed mijnheer, u voor!”

„Ik.. ga jij nu voor; hier heb je een dikken stok en..”

Een verschrikkelijk rumoer als van klotsende schoenen deed het hart van Tom met verdubbelde snelheid kloppen. Gerrit nam den stok.

„U voor, mijnheer.”

„Neen, neen, jongen! Je krijgt morgen een gulden, als je voorgaat.”

„Een gulden,” zei Gerrit; „vooruit dan maar, voor een gulden waag ik het; maar, u moet mij volgen.”

„Ja, ik.. o, hoor toch eens.”

„Ja, mijnheer! Die weergasche dieven!”

De lezer zal verwonderd vragen: Was Gerrit dan niet bang voor het vreemde spektakel te middernacht op den zolder? Durfde hij, de weerlooze knaap, er maar op af?

Het antwoord is eenvoudig: voor Gerrit was het spektakel niet vreemd. Hij had het al een paar avonden, hoewel minder hevig, gehoord, en begreep reeds, dat het muizen waren, die van de haverkist op den grond sprongen. Nu is het bekend, dat muizen een verschrikkelijk leven kunnen veroorzaken, vooral in een stil huis in den nacht.

Gerrit had moeite een glimlach te onderdrukken,

toen hij zijn voornamen meester zag, bevende van 't hoofd tot de voeten in zijn wit nachtgoed en telkens angstig uitroepende: „Jongen, kijk goed uit!”

Halverwege de trap bleef Gerrit staan.

„Wat is er? Zie je wat? Hoor je ze nog?” vroeg Tom, wegkrimpnd van vrees.

„Stil,” fluisterde Gerrit en legde de hand op zijn mond, „stil mijnheer, ik zie er een.”

„Zie jij er een? Schreeuw dan maar,” zuchtte Tom, „misschien loopt hij weg.”

„Schreeuwen? Neen mijnheer, doodslaan moeten wij hem.”

„Hè, wat? Doodslaan...? Je wilt ze doodslaan?” kermde Tom, die geheel buiten zich zelf van vrees begon te geraken.

„Mijnheer, als wij ze niet doodslaan, komen ze morgen terug.”

Al fluisterend tegen zijn meester was Gerrit de bovenste trede genaderd. Janus stond eenige treden lager, gereed om weg te loopen, als 't gevaar grooter werd.

Plotseling gooidde Gerrit zijn stok met een geweldigen zwaai op de planken en vloog met een kreet: „Ik heb hem, baas, hier, den dief!” den zolder op.

Janus Tom's voeten schoten van schrik de trede, waarop zij stonden, af en daar gleeed de gewichtige en deftige kruidenier, bons- bons- bons, een stuk of zeven treden af naar beneden.

„Houd hem!” schreeuwde hij, toen hij languit in de gang lag; „houd hem, Gerrit!”

Zijn vrouw was ten hoogste verward en ontsteld toegeschoten en hielp haar doodelijk verschrikten echtgenoot overeind.

„Heb jij je bezeerd, Janus?“

„Neen, neen, vrouw!“ kermde de dappere man, terwijl hij zijn vrouw bijna dooddrukte in zijn armen, „Gerrit heeft hem, loop gauw naar de politie.“

„Niet noodig, mijnheer!“ riep Gerrit, die naar beneden kwam „Ik dacht, dat ik een kerel had, mijnheer, doch wat ik beet pakte, was een oude broek van u, die op het rek hing te drogen.“

„Dus geen dief?“ vroeg Janus Tom, geheel verlicht, „dus geen dief?“

„Neen, mijnheer! Ik denk, dat muizen al dit leven gemaakt hebben.“

Toen de angst den kruidenier niet langer meester was, zei hij, zijn oude gewichtigheid hernemende:

„Jij moet voortaan niet zoo spoedig meer leven maken om niets, hoor!“

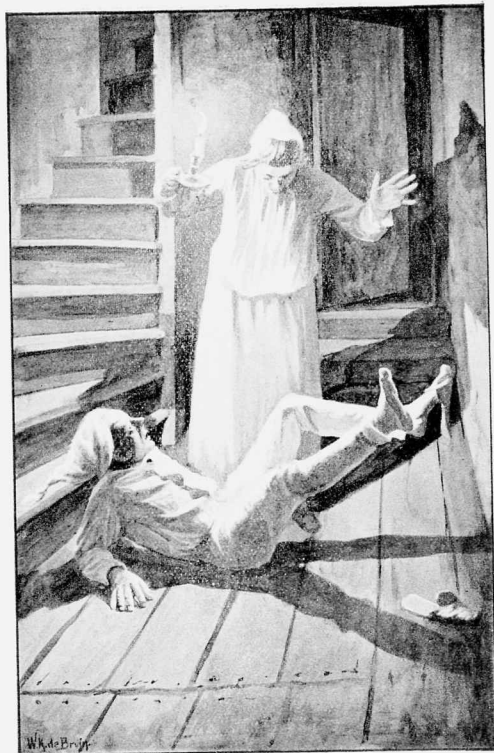
„Neen, mijnheer, maar ik zag, dat u bang was...“

„Wat! ik bang? Mannelijke, zeg dat niet meer; ik ben nooit bang, versta je.“

„Ja, mijnheer,“ zei Gerrit en zocht zijn bed weer op en lachte nog wel een half uur om de onverbetterlijke poets, die hij zijn gewichtigen mijnheer, Janus Tom, gebakken had.

Van dien tijd af was de vrees van Gerrit voor zijn deftigen baas genoegzaam verdwenen.

Janus Tom, die begreep, dat hij door de nachtelijke gebeurtenis zijn waardigheid jegens Gerrit geheel had verloren, trachtte de eerste dagen door nog leelijker en zuurder te kijken zijn verloren grootheid terug te winnen, doch het gelukte hem slecht, want Gerrit, die hem in al zijn nietigheid had bijgewoond, was sedert nooit weer zoo bang voor hem. Toch bleef

onze jongen steeds in Tom's bijzijn gedrukt. Hij voelde zich nooit op zijn gemak in tegenwoordigheid van zijn meester, want er was iets in Tom's oogen, dat Gerrit steeds huiverig voor den man maakte.

Des zondags hield Tom zijn winkel gesloten. Veelal ging hij dan met zijn vrouw naar zijn zwager, die aan 't andere eind der stad woonde. Gerrit had dan vrijaf en kon gaan, waarheen hij wilde.

Nu had Gerrit, gedurende zijn verblijf in de stad, al eenige kennissen opgedaan. Een paar buurtjongens, die veel in den winkel kwamen, bevielen hem wel, en als Gerrit vrijaf had, zocht hij hen op. Daar deze jongens weer hun vrienden hadden, zat Gerrit spoedig dik in zijn kennissen. Meermalen gingen ze zondagsmiddags een wandeling ver buiten Zutphen maken in de richting van Voorst of Warnsveld.

De meesten jongens hadden, als Gerrit, een baas. Jan Bannink was in de leer bij een timmerman, Dirk van Marle studeerde voor onderwijzer, terwijl Frederik Bloemink en Marten Balli het loodgietersvak beoefenden.

Het spreekt van zelf, dat de jongens het veeltijds over hun bazen hadden. De meeste jongens spraken met lof over hun meester, doch Gerrit bewaarde in den regel het stilzwijgen.

Jan Bannink zei dan ook meermalen: „Jij zegt niet veel van jou Janus, Gerrit. Enfin — van jou baas is ook niet veel goeds te zeggen.”

„Och!” zei Gerrit dan meestal en lachte even.

„Nu, kom er maar vooruit,” zei Dirk van Marle, „'t is er eentje. 't Is maar goed, dat hij zelden in den winkel helpt, want als hij er veel kwam, zou de zaak gauw verlopen zijn.”

„Ja, hij zou met zijn leelijke tronie alle menschen den winkel uitjagen,” liet Marten Balli er op volgen.

„Weet je, wat er onlangs met hem gebeurd is?” vroeg Jan Bannink.

„Nee,” riepen alle jongens.

„Niet? Dat moet je hooren. Verbeeld je, hij is met zijn neus tegen een lantaarnpaal geloopt. Je weet wel, hij kijkt altijd naar de lucht. Mijn vader heeft het gezien.”

„En wat zei hij?” vroeg Gerrit

„Wat hij zei? Wel niets; maar hij trok een gezicht zoo leelijk, alsof hij de paal wilde opeten.”

„Die is leuk,” zei Gerrit, die het geval onbetaalbaar vond.

„Willen we eens een grap hebben?” viel Marten Balli in. „Weet je nog, dat we onlangs een vers gemaakt hebben op Duit, den spekslager?”

„Natuurlijk,” riepen de andere jongens en ze zongen dadelijk op de wijs van „Piet Hein”:

Heb je wel gehoord van Klaasje Duit,

Die een varkentje wou slachten?

Hij liep met het beest in de Vleermuizenstraat,

Het was zoo wat kwart voor achten.

Maar zie, maar zie,

Het varken, een, twee, drie,

Sprong door het dunne touw. *(bis)*

Nu stond de spekslager in de kou! *(bis)*

Maar onze slager, ook lang niet mis,

Die zette het op een loopen,

Het varken na, zoo hard hij kon,

Lieve menschen, dat was me een loopen.

O Duit, o Duit,

Wat ben je een leuke guit,

Hij greep 't varken bij den poot. *(bis)*

Maar viel met zijn neus in de moddergoot. *(bis)*

„Ja, dat was leuk,” zei Marten Balli, die natuurlijk

had meegezongen, „ik zie hem daar nog liggen met zijn neus in de slik. Gelukkig, Jan, dat jouw vader het beest greep. Maar, wat ik nu eigenlijk wilde voorstellen? Willen we aanstonds, als we in 't bosch zijn, eens een vers maken op Janus Tom, hè, op jouw baas, Gerrit? Je begrijpt, wat ik bedoel; ik meen dat voorval met dien neus en dien paal.”

„Goed, goed,” riepen alle jongens: „vooruit maar!” Een paar uur later wandelden de jongens terug naar de stad, lustig zingende:

Heb je wel gehoord van Janus Tom,

Van Janus het kruideniertje?

Hij stapt zoo deftig over de straat,

En hij verbeeldt zich geen klein ziertje.

Die Tom, die Tom,

Die Tom is lang niet dom,

Hij liep eens, 't is fameus, *(bis)*

Tegen een paal aan, al met zijn neus! *(bis)*

Dat Janus Tom buiten zichzelf van woede was, toen hij een paar dagen later Marten Balli het versje hoorde zingen met een ondeugenden nadruk op de woorden „Tom, Tom!” is te begrijpen. Ook keek hij Gerrit onderzoekend aan, doch deze hield zich, alsof hij van niets wist.

Een blijvende ergernis voor Gerrit was het touw om zijn arm. Hij had een gevoel, alsof hij een stuk vee was, dat men met een touw uit het hok sleurt. Meermalen had hij zich bij juffrouw Tom beklaagd en deze was bij Janus, haar man, Gerrits voorspraak geweest, doch zonder gevolg. Dikwijls zei Gerrit tegen de juffrouw, dat hij het touw aan het bed, in plaats van aan zijn arm zou binden; ja eens, dat Janus zoo geweldig aan het touw getrokken had, dat Gerrit den ganschen dag pijn in zijn arm voelde, zei de jongen:

„Juffrouw, ik wil 't niet langer verdragen, ik ga weg.”

De juffrouw, die Gerrit lijdten mocht om zijn groote geschiktheid voor den winkel, zijn eerlijkheid en trouw, had hem gesmeekt zich te schikikken en hem getroost met woorden en een extraatje bij zijn weekgeld.

Doch — hoe lang Gerrit alles geduldig verdroeg, ter wille van Pommelman en ook ter wille van zijn juffrouw, eenmaal zou 't met zijn geduld uit zijn.

Het was op een avond in de maand Maart. Den ganschen dag had Janus den armen jongen getreiterd en met minachtende woorden gekweld. Over een strootje op den grond was hij nijdig uitgevaren en had Gerrit uitgemaakt voor een smeerpots, die in de eerste plaats nog netheid moest leeren, welke hij stellig nooit had leeren kennen. Hierop had Gerrit, hevig vertoornd, geantwoord, dat Pommelman een netter man was dan hij, Janus Tom, hoeveel deze zich ook inbeelde; en dat hij een isegrim diende, en geen mensch.

Dit hoorende, geraakte Tom zóó in drift dat hij Gerrit een slag in 't aangezicht gaf!

Gerrits besluit was nu genomen.

's Avonds op zijn slaapkamer gekomen, zocht hij zijn goed bijeen en pakte het in een valies. Het touw bond hij niet om zijn arm, maar sloeg het om een der knoppen van zijn ledikant.

„Ziezoo,” mompelde hij zacht in zichzelf, „ik ben genoeg gesard, morgen ben ik gevlogen. 't Spijt me voor de juffrouw, maar ik kan er niets aan doen. En wat zal morgenvroeg Janus gek opkijken! Ik zou zijn gezicht wel eens willen zien, als hij merkt, dat ik weg ben.

Oom, ik kom weer bij u! Tante, zet den stoel vast

klaar! Oom, tante en Fik, ik kom weer bij jellui, morgen al.”

De gedachte, zijn oude, lieve vrienden spoedig weer te zien en bij hen te blijven den eersten tijd, maakte Gerrit zoo gelukkig, dat hij wel had kunnen dansen.

Doch dansen deed Gerrit niet, maar hij legde zich half gekleed te bed, om — te waken. Slapen durfde hij niet; bij 't krieken van den dag moest hij weg.

De zon was ternauwernood boven de kim, of Gerrit stapte zijn bed uit, waschte en kleeedde zich zonder eenig gedruisch te maken, sloot toen zijn valiesje af en stopte den sleutel in zijn zak.

Toen hij dit alles zoo stil gedaan had, dat noch de juffrouw, noch Janus hem hadden gehoord, nam hij het touw en bond het aan het oor van de lampetkan. Een glimlach speelde om zijn mond. Nu zou hij Janusje nog een pots bakken, die deze niet licht licht vergeten zou.

Het kleine geverfde waschtafeltje zette hij voor zijn ledikant en sloeg om een der uitstekende latjes het reeds aan het oor van de kan bevestigde touw.

„Ziezoo, Janus, trek nu maar, mannetje,” dacht Gerrit. „Ik heb zoolang aan het touw vast gezeten, dat de waschtafel mijn dienst wel eens mag overnemen.”

Lachende bond hij zijn schoenen met de veters aan een oor van zijn valies, wierp nog een laatsten blik op de waschtafel en ging op zijn teenen de deur uit. Het was doodstil in huis; buiten rammelden alleen de melkkarren van de melkboeren.

Behoedzaam daalde hij, voet voor voet, den adem inhoudende, de trap af. Nu was hij op de gang.

Hoe bonsde hem het hart in de keel door zijn

vrees, Janus of de juffrouw wakker te maken.

De keuken ging hij door tot het andere einde. Nu kwam de moeielijkste taak; hij moest de deur openen! En als ze kraakte, zou het gekraak de slapenden kunnen wekken.

Kr — ak —! krr —!

Gelukkig de deur was even open. Gerrit drukte met zijn vrije hand zijn buik in en ging zijwaarts den nauwen doorgang uit.

Nu was hij in het pakhuis. De buitendeur ging gemakkelijk open, en mocht ze kraken, de slapenden zouden er niet door gewekt worden. De laatste deur ging Gerrit uit; hij stond buiten.

Gezwind trok hij zijn schoenen aan, reeg ze dicht en liep vlug de straat in. Toen hij den hoek om was, was hij veilig.

Een kwartier later tikte Gerrit aan de deur der bakkerij van Balli. Marten's vader deed hem open en sloeg de handen van verbazing in elkaar, uitroepende: „Wat! jij hier, Gerrit! Waar kom jij zoo vroeg vandaan?”

In weinig woorden had Gerrit de geheele geschiedenis verteld.

Balli en zijn knecht lachten hartelijk om 't geval en de eerste ried Gerrit te blijven, dan kon Marten, dien hij dadelijk wekken zou, hen naar 't station brengen.

De kleine pendule in de slaapkamer van Tom sloeg zijn helderen slag, één, twee, zes keeren.

Janus werd wakker, keek op 't horloge, dat tegen den muur aan een spijker hing en trok, toen hij zich overtuigd had, dat het tijd was voor den jongen, aan

het touw. Daar hij geen antwoord kreeg, trok hij nogmaals, een weinig harder.

Een stommelend, schavend geluid bereikte zijn oor.

„Te deksel!” riep Janus Tom uit, „wil je me weer op de proef stellen, kwajongen!” En woedend gaf hij zulk een harden ruk aan het touw, dat Gerrits arm, indien hij er aan gezeten had, zeker uit 't lid gerukt zou zijn. Doch Gerrits arm zat er niet aan, maar de waschtafel en lampetkom zaten eraan, en bons, plof, ringeling . . . tuimelde het gansche gevaarte omver.

Janus Tom en zijn vrouw sprongen beiden overeind.

„Wat gebeurter?” riep de juffrouw, ten hoogste ontsteld.

„Dat lapt me de jongen!” krijschte Janus Tom en vloog naar boven, gauw een stok uit den standaard meenemende.

„Ik zal hem ranselen!” schreeuwde hij, buiten zichzelf van woede, en stormde de trap af.

„Doe het niet, Janus!” riep zijn vrouw hem na, doch Janus hoorde het niet.

Verbeeld u nu Janus Toms woede, teleurstelling en verbazing.

In plaats van Gerrit, vond hij een omgetrokken waschtafel, een gebroken kan en kom — de vloer drijvende van water.

„Als ik hem had, zou ik hem de huid schuren!” barstte Tom uit.

Gelukkig had Janus onzen Gerrit niet, die heel op zijn gemak in de huiskamer van juffrouw Balli zat, tusschen Marten en diens moeder in, bezig een versch broodje op te peuzelen.

Tegen acht uur stond in de huiskamer van den

bakker een clubje jongens, allen vrienden en kennissen van Gerrit, die door Marten waren gehaald.

Wat lachten de jongens om de grap.

„Ik gaf een kwartje, als ik zijn gezicht gezien had!“ zei Frederik Bloemink.

Een half uur later gingen de jongens met Gerrit in hun midden de deur uit, en den weg op naar 't station.

Toen de trein wegstoomde, wuifden ze Gerrit na en riepen: „Goede reis! en schrijf eens gauw en denk nog eens aan Janus!“

„Toch een leuke kerel,“ zei Marten tegen de jongens, toen ze buiten het station waren.

„Het leukste van de zaak vind ik de poets, die hij Janus gebakken heeft,“ zei Jan Bannink. „Nu — de vent heeft het wel aan Gerrit verdiend.“

Toen de jongens op het marktplein afscheid namen met een „Tot Zondag!“ was de trein al een paar uur afstand van Zutphen gestoomd, Gerrit medenemende naar het oord, dat al zijn liefde bewaarde en waaraan al zijn herinneringen zich hechtten. O, hoe verlangde hij naar het heerlijk tehuis, waar liefde hem zou ontvangen met uitgebreide armen!

Ruim een uur zou hij moeten loopen van het station naar Pommelmans huis, en dan zou hij de deur openen en uitroepen: „Ik ben er weer, oom en tante, ik had het bij u beter dan bij hem!“

We zullen Gerrit een oogenblik verlaten, om eerst naar Pommelman terug te keeren en daarna te zien in welk een wonderlijken toestand Gerrit zijn pleegouders terugvond.

HOOFDSTUK VII.

Waarom Pommelman met een houtje in het zand schrijft en zijn vrouw heen en weer schuift. Waarin we kennis maken met twee landloopers. Pommelman is radeloos. Politie in Pommelmans huis. Spek rolt onderstoven en Pommelman werpt zich op hem.

Een hoofdstuk, dat treurig begint en vroolijk eindigt.

Dezelfde nacht, waarop Gerrit de woning van Janus Tom verliet, was getuige van een gewichtig voorval in Pommelmans huis.

Pommelman had het geld, voor Gerrit bestemd, op de Rijkspostspaarbank staan. Doch eens toevallig vernemend, dat de spaarbank van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen een hooger percent geeft, haastte Pommelman zich een groote som van de postspaarbank te halen, met het plan deze op de spaarbank van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen te plaatsen.

Hij had het geld, negenhonderd gulden, uitgespreid op de tafel; de briefjes van tweehonderd en honderd, naast enkele goudentientjes en rijksdaalders; en verheugd riep hij uit: „Vrouw, vrouw, wat een schat, wat een som voor onzen jongen! Als al dit geld nu nog een jaar of vijf uitstaat, zal het een som zijn, waarvoor we een flinke zaak koopen kunnen.“

's Middags na den maaltijd ging Pommelman achter de schuur in het zand liggen. Het was zulk heerlijk

zacht lenteweer, en de goede man dacht als naar gewoonte een middagdutje te doen. Doch de slaap wilde maar niet komen, want in Pommelmans hoofd was het niet rustig genoeg. Allerlei gedachten, door het geld opgewekt, bestormden zijn brein.

Hij rekende uit, hoe groot de som over vijf jaar wel ten naastebij zijn zou, en daar hij in 't hoofdrekennen niet sterk was, greep hij een houtje en schreef in 't zand:

In de kast 900 gulden

Op de spaarbank 300 gulden,

en verder krabbelde hij enkele cijfers er naast en er onder, die de rente uitdrukten, en Pommelman telde op en kwam tot: „Veertienhonderd Gulden.”

Hij sprong op en liep naar binnen en greep zijn goede Griet bij de armen en schudde haar heen en weer en riep: „Veertienhonderd gulden, vrouw, het wordt veertienhonderd gulden!”

En terwijl Pommelman en zijn Griet dansten van blijdschap, kropen twee mannen achter de struiken naast de schuur te voorschijn, naar de plek, waaraan Pommelman zijn geheim had toevertrouwd. En ze lazen, wat in het zand geschreven stond, en ze keken elkaar met blijde verwondering aan, en kropen weer, loerend naar alle zijden, achter de struiken, om wel dra den weg in te slaan naar het bosch in de verte.

Die twee mannen waren Spek en Kraai. De eerste was vroeger scharenslijper geweest, doch hij had zijn wagen moeten verkoopen, om de schulden te betalen, die hij bij den kastelein in „de Vergulde Olifant” had. De tweede was van even slecht allooï als de eerste. Kraai was soldaat geweest, doch was uit den

militairen dienst wegens herhaald wangedrag ontslagen en woonde nu in een steeg achter de markt en verdiende den kost met bedelen en schooieren. Beiden stonden bij de boeren en daglooners in den omtrek der stad als gevaarlijke landloopers bekend.

In het bosch gekomen, overlegden ze, wanneer ze die negenhonderd gulden stelen zouden. De volgende nacht werd aangewezen als de tijd van uitvoering. Wetende, dat de plattelandsbevolking heel vroeg ter kooi gaat, vonden beide mannen geen enkele reden, de uitvoering van hun snood plan later dan 't uur van tien te stellen.

Kraai wilde het plan nog dienzelfden nacht ten uitvoer brengen, doch daar Spek dien nacht een ander zaakje had, werd de volgende nacht vastgesteld.

Doch, de eene dief zou den ander bedriegen. Dien nacht sloop een man om het huisje van Pommelman. In de eene hand hield hij een kleine dievenlantaarn, in de andere een breekijzer. En loerend en luisterend vond hij door de duisternis het kleine achterdeurtje, dat half open stond.

De niets kwaads vermoedende Pommelman had de kleine deeldeur niet gesloten.

Behoedzaam, grinnkend over Pommelmans onvoorzichtigheid, sloop Kraai, want hij was het, de kleine deel op, na zijn schoenen uitgetrokken en buiten tegen den muur gezet te hebben.

Ontwaak, Pommelman, ontwaak! De schat van zoveel jaren sparens, het loon van al uw moeite en al uw zorgen, wil men u ontstelen; ontwaak toch, ontwaak!

Doch in het kleine slaapkamertje naast de keuken, waarin de kast stond met het geld, bleef het rustig.

De dief bereikte, geholpen door de lantaarn, die hij aangestoken had, de keukendeur. Hij lichtte de klink op en trad binnen.

De keuken sloop hij door en bereikte de kast. Met de hem eigen dieven-handigheid opende hij met een looper de deur, en een paar seconden later gleden de bankbiljetten en het goudgeld in de zakken van den schurk.

Ontwaak dan, Pommelman, ontwaak! Hoort gij dan niet, dat het zacht rammelt en rinkelst in de keuken?

Eensklaps staakte de dief zijn werk; een gerucht deed hem opschrikken en de vlucht nemen. In de duisternis verdween hij met den schat.

Het sloeg zes uur op het kleine kamerklokje. Pommelman kleedde zich en kwam de keuken binnen. Hij zag de geopende kast, hij vloog er op aan, hij trok de lade, die ten deele open stond, geheel open en staarde verbijsterd op de enkele rijksdaalders, die van zijn bezitting over waren.

Hij gaf geen geluid; hij hield zich staande, door met beide handen de deur van de kast te grijpen. Zoo bleef hij eenige oogenblikken staan, ten prooi aan een angstige wanhoop.

„Weg — weg!” schreeuwde hij eindelijk en liet zich vallen op den grond, die dreunde onder 't gewicht van 't neerploffende lichaam.

Zijn vrouw kwam toegeloopt.

„Wat is er?” gilte ze en keek in de lade der kast.

„Gestolen!” kreet de arme vrouw; „O God, o God, dat hebben wij toch niet verdiend.”

Pommelman was opgestaan en liet zich neder op een stoel en steunde zijn bonzend hoofd in zijn handen.

Doch na eenige oogenblikken werd hij kalmer.

„Blijf hier vrouw en kijk uit, ik ga naar de stad,” zei hij somber en vertrok.

Een uur later kwam een inspecteur van politie met twee ondergeschikten, om het tooneel van den diefstal nauwkeurig op te nemen. Bewogen met de ellende, de wanhoop en de groote smart van de brave lieden, beloofde de inspecteur alle middelen in 't werk te stellen, om den dief op te sporen.

Den ganschen dag bleef Pommelman in de diepste neerslachtigheid verzonken; hij at niet en hij dronk niet; hij bleef maar zitten op een stoel en staarde voor zich uit en deed niets dan zuchten.

's Avonds ging hij nog eens naar de stad, doch kwam terug met het bericht, dat alle onderzoek tot nog toe vergeefs was geweest.

„'t Is weg, vrouw,” schreide hij 's avonds, toen hij te bed lag; „dat kom ik nooit te boven; het is mijn dood.”

„Zeg dat niet, o, zeg dat niet,” schreide vrouw Pommelman; „misschien krijgen we 't geld nog terug.”

„Neen, neen,” klaagde Pommelman, „'t is weg, voor altijd.”

Pommelman, noch zijn vrouw, konden den slaap vatten; wakend bleven ze denken aan den verschrikkelijken slag.

Tegen tien uur in den avond kwam Gerrit thuis.

Omstreeks dezen tijd hoorde Pommelman, die wakend op zijn bed lag, gerucht op de deel. Hij meende eerst het zich te verbeelden, doch toen het geluid al nader en nader kwam en hij eindelijk de klink der deur

hoorde oplichten, sprong hij het bed uit en liep de keuken in, zijn knuppel uit het kamertje meenevende.

Daar stond midden in de keuken een man, die niemand anders was dan Spek. Nu zijn vriend Kraai niet verscheen, wilde hij het zaakje alleen opknappen.

Pommelman zag den dief en greep hem aan. Een hevige worsteling ontstond, waarbij van weerskanten geduchte slagen werden gewisseld. In 't eind liep Spek de deel op. De achterdeur was dicht, zoodat het op de deel volkomen donker was. Spek liep rond, vloekende en tierende; hij zocht de deur, die hij niet vinden kon. Vrouw Pommelman kwam ook op het tooneel van den strijd.

Voorop de dief, dan Pommelman en eindelijk Griet; het was een oogenblik een wild gevlieg over de donkere deel. Daar voelde de dief de klink der buitendeur, hij opende deze en zou stellig ontsnapt zijn, als hij niet in zijn woeste vaart onderstboven was gevallen door een bons tegen een donker lichaam, dat vlak voor de deur stond, gereed om binnen te treden.

Het was Gerrit, die de woning had bereikt.

Pommelman merkte Gerrit eerst niet op; doch deze liet zich op den dief vallen en greep hem met zijn krachtige handen in de schouders. De dief worstelde nog, doch toen ook Pommelman zijn armen om hem heen sloeg, gaf hij het op en bleef weerloos liggen.

Toen tikte Gerrit Pommelman op den schouder en riep: „Oom, zie je me niet? Gerrit is hier.”

„Hè, wat?” riep Pommelman uit „Jij jongen, hoe kom je hier? Vrouw, vrouw, kom hier, kom toch hier, Gerrit is terug.”

Gerrit omhelsde beiden, Pommelman en Griet, en alle drie moesten schreien van vreugde.

Vooraf was Spek met een touw vastgebonden; toen haalde Gerrit uit de stad de politie, die dadelijk meekwam.

Spek bekende alles; de medeplichtigheid van Kraai kwam ook aan 't licht. Nog dienzelfden nacht werd Kraai in zijn eigen huis overvallen. De deerlijk in de war gebrachte man bekende eveneens en gaf het onder een vloertegel verborgen geld in handen der politie.

Den volgenden morgen zaten Pommelman en Griet en Gerrit om de tafel. En Pommelman schreide en lachte en Griet schreide en lachte en Pommelman riep maar: „Nu heb ik alles terug; het geld en mijn jongen! Vrouw, dat had ik gisteren niet kunnen denken.”

Wat er in Gerrit's gemoed omging, toen hij vernam, voor wien al dat geld bestemd was, is licht te begrijpen. De goede jongen wist geen woorden te vinden, om zijn blijdschap en zijn dankbaarheid uit te drukken.

„Dat zal ik dadelijk aan moeder schrijven,” dacht hij.

Terwijl Gerrit schreef in het kleine kamertje, zaten Pommelman en Griet in de keuken, zoo blij en gelukkig, dat de tranen hun over de wangen liepen.

Nog dienzelfden dag ontving Pommelman van vrouw Bos uit den Haag een brief, welke dien van Gerrit stellig had gekruist. Tot zijn groote vreugde las Pommelman het volgende:

Beste Pommelman en Griet,

Zooals ik je in mijn laatste brief schreef, is het jongste dochtertje Suze al maanden sukkelend. De dokter heeft de Geldersche lucht voorgeschreven. Nu heeft de familie besloten op Landrust te gaan wonen, winter en

zomer. Winter en zomer, Pommelman! Nu zal ik altijd dicht bij jelui zijn en mijn besten jongen dikwijls zien.

De volgende maand verhuizen we. Ik zal jelui nog vooraf schrijven. Naar Zutphen heb ik ook een brief geschreven. Het adres is immers: Janus Tom, Kruidenier; Langstraat, hoek Raamsteeg?

Pommelman las den brief hardop en bij elk woord dat hij las, sprong de vreugde hem over 't gelaat.

„Alle geluk komt opeens, vrouw,” riep hij uit; „het geld terug, Gerrit weerom en nu komt Betje hier voor altijd wonen. Gerrit, jongen, het doet me zoo'n genoegen voor jou. Geld is een mooie zaak, maar mooier en beter is het, zijn moeder weer bij zich te hebben.”

Gerrit was overgelukkig.

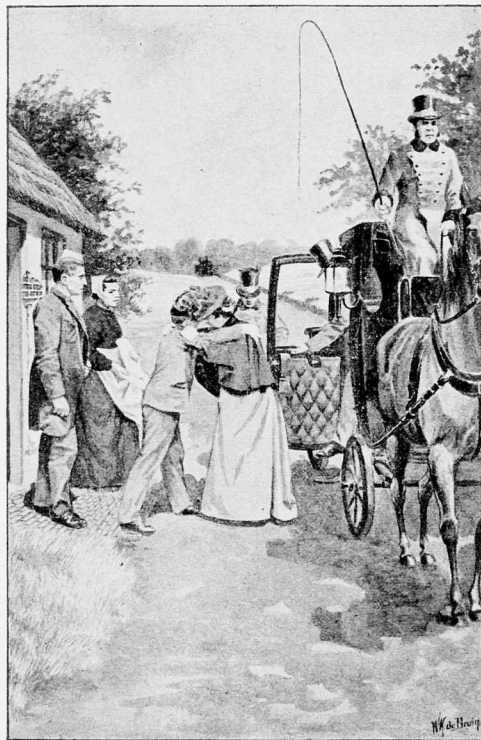
„Moeder,” zei hij, toen hij 's avonds alleen was, „dat hebben we allemaal aan Pommelman te danken.

Zoodra Gerrits moeder den brief van haar zoon ontvangen had, schreef zij nog dienzelfden avond opnieuw aan Pommelman en bedankte hem in deze eenvoudige woorden:

„Je hebt meer gedaan, Pommelman, dan je belofte was aan mijn man. God beloone je, lieve, beste verzorger van mijn kind, voor je moeite, je zorgen en je liefde, die je aan mijn Gerrit gegeven hebt.

Altijd zal ik je beiden dankbaar blijven. God geve, dat Gerrit je steeds blijft liefhebben en achten.”

Een maand later reed een groote verhuiswagen het buitengoed Landrust op. De eerste dagen was het een drukte en beweging van geweld, doch na een

week waren de kamers in orde, en werd de familie verwacht.

Een groote koets, door twee prachtige paarden getrokken, reed over den landweg tusschen de akkers door en hield stil voor het huis van Pommelman.

Deze, Griet en Gerrit kwamen naar buiten geloopt om de deftige equipage te zien.

De eerste, die uitstapte, was Gerrits moeder.

„Moeder, moeder!” riep Gerrit en snelde op zijn beste moeder toe en viel haar om den hals.

„Mijn kind, mijn jongen, nu blijf ik hier; nu ga ik je nooit weer verlaten.”

Dien avond was het feest in Pommelmans huis. Wat had Gerrit veel te vertellen van Janus Tom! Wat lachten de goede menschen om de poets, die Gerrit den boozen kruidenier had gebakken! Ook vrouw Bos bracht vele herinneringen mee uit Den Haag en was niet karig met mededeelen. En alle vier menschen hadden schik en waren gelukkig.

„Vader in den hemel, mijn bede hebt Gij verhoord,” bad vrouw Bos dien avond; „ik ben weer met mijn jongen vereenigd; o, wat ben ik gelukkig.”

Pommelman en Griet staarden elkaar in de blijde oogen en Pommelman zei: „Wijf, we hebben leelijke dagen gehad; maar nu zijn we er boven op. Wat goed toch, dat we het geld niet gebruikt hebben. Ik zei het wel: een aardig sommetje voor onzen Ger.”

Gerrit was op zijn slaapkamer en zat op den rand van het bed, met Fik in zijn armen.

„Nu heb jij je baas terug,” zei hij, „en ik denk, dat je hem niet spoedig weer zult missen.”

Den volgenden morgen reeds vroeg waren Pom-

melman, Griet, vrouw Bos en Gerrit aan het ontbijt vereenigd. Wat hadden ze alle vier blijde gezichten! Eensklaps zei vrouw Bos door de vreugde heen, en tranen schoten in haar oogen:

„Gerrit, dat moest je vader nu eens kunnen zien, wat zou hij gelukkig zijn.”

Toen vrouw Bos dit zeide, dacht Pommelman: „Hij zou het mogen zien! Ik heb mijn woord gehouden, ik heb mijn belofte vervuld.”

Het ontbijt was nog niet afgelopen, toen de postbode een brief bracht voor:

DEN JONGENHEER BOS.

Ten huize van den Heer Pommelman.

Gerrit opende den brief. „Marten Balli” luidde de onderteekening.

„Nu zal ik wat hooren van Janus,” juichte Gerrit en hij las den brief voor, die aldus luidde:

Beste Gerrit!

Wat hebben we een jool gehad! Maandagavond hebben we een gedicht op jouw vertrek gemaakt en het aan de deur van Janus' winkel geplakt. We deden het stilletjes, 's avonds, begrijp je. En toen het er'op zat, zongen wij het, zoo hard, dat Janus zijn winkel uitkwam. Als je zijn gezicht gezien had, Gerrit, wat zou je gelachen hebben!

We maken het allemaal best. Je bent zeker blij, dat je weer bij Pommelman en zijn vrouw bent, van wie je ons zooveel hebt verteld en van wie je zooveel houdt. Nu, ik kan het me begrijpen, zoo'n Janus is is toch maar een Janus.

Schrijf eens gauw, Gerrit, aan

Je Vriend
MARTEN BALLI.

Toen Gerrit dit gelezen had, sprong hij boven op een stoel en zong het nieuwe lied van zijn Zutphen-sche vrienden, dat op een apart vel stond, op de wijs van de Zilvervloot:

Heb je wel gehoord van Gerrit Bos.

Van Gerrit, dien lenken jongen?

Hij is in het holste van den nacht

Al uit zijn bed gesprongen.

En toen, en toen.

Hoor toe, wat hij ging doen.

Hij bond het touw aan de kom. *(bis)*

Dat was van Gerrit lang niet dom. *(bis)*

Hij sloeg het touw om de waschtafel heen

En liep toen onhoorbaar henen,

De straat op, naar Marten Balli's huis,

Lieve menschen, wat maakte hij beenen.

En toen, en toen.

Wat ging toen Janus doen?

Toen hij was opgestaan, *(bis)*

Is hij zoo hard hij kon aan het trekken gegaan. *(bis)*

Hij trekt en hij rukt en hij maakte zich boos.

En schreeuwde: „k Zal dien jongen wat beloven,”

Maar de tafel, de kom en de heele boel,

Viel rammelend onderstboven.

Daarop, daarop.

Liep hij vlieg de slaapkamer op;

O, licht nu Janus uit, *(bis)*

De vogel was gevlogen: Gerrit was er uit! *(bis)*

Dat Pommelman en zijn vrouw en Gerrits moeder hartelijk lachten, en dat Gerrit weer aan 't vertellen ging over Janus Tom en over zijn guitenstreek, behoef ik u zeker niet te verzekeren.

Nu kwamen er heerlijke dagen voor de vier gelukkige menschen.

In de eerste dagen spraken zij niet over plannen voor Gerrits toekomst. Ze hadden ook zooveel te vertellen en zooveel te vragen. En hartelijk en gul lachten ze alle vier bij de herinnering aan voorbijë, vroolijke dagen, en stil weemoedig zaten ze toe te luisteren, als een hunner sprak over gebeurtenissen van droevigen aard.

En in geheel hun samenzijn, in hun spreken tot en over elkaar, in den blik hunner oogen, lag 't bewijs van oprechte, eerlijke en hartelijke vertrouwelijkheid en liefde.

Doch eens op een avond zei Pommelman eensklaps, en hij krabde zich achter het oor:

„Wat moet er nu met je gebeuren, Gerrit? Heb je soms nog lust terug te gaan naar Janus?”

„Ik niet,” antwoordde Gerrit lachend, „nog liever naar Amerika, dan naar dien sterrenkijker.”

Nu, dat begreep Pommelman ook.

„Daar zijn meer kruideniers,” vervolgde Gerrit na een oogenblik van stilte. „Laat ik het eens bij een ander probeeren.”

„Dus je hebt niets tegen het vak?” vroeg Pommelman, blijkbaar verheugd.

„Tegen 't vak,” herhaalde Gerrit, „neen, hoor; 't is een mooi vak; ik zou liever niet een ander leeren.”

„Nu,” riep Pommelman opspringende, „dan zul je 't worden ook. Ik ga er zelf op af om een goeien baas voor je te zoeken. En dit heb ik nu wel geleerd: Als 't zoon sterrekijker is, zoo een met den neus in den wind, dan deugt hij niet voor je.”

„Neen, asjebliet geen Janus meer,” zei Gerrit.

„Laat alles aan mij over,” ging Pommelman voort,

„binnen vier dagen heb ik een nieuwen baas voor je.”

„Pu-pu-pu-pu, hoor mijn Pommelmanneltje eens,” lachte Griet, „binnen vier dagen! Je hebt ze zeker maar voor 't grijpen?”

„Onthoud, wat ik je gezegd heb,” lachte Pommelman, „over veertien dagen zul je onze jongen weer achter de toonbank zien staan, en binnen... hm... hm... binnen...”

„En binnen een jaar op de toonbank,” lachte Griet. „Pommeltje, Pommeltje, wat ben je weer aan 't doorslaan.”

„Lach jij maar, dekselsch wijf, ik kon nog meer zeggen, maar dat doe ik niet. Want, als 't eens niet precies uitkwam, zou je mij op mijn nek springen, om mij goed in mijn ooren te kunnen uitlachen. Ja, ja, ik ken je wel. Maar dit zeg ik alleen: Je zult zien, wat er nog gebeurt.”

„'t Is te hopen, dat het veel goeds is,” lachte vrouw Pommelman.

Den anderen morgen was Pommelman nog vroeger dan gewoonlijk bij de hand, en tot aller groote verwondering kwam hij tegen acht uur in de keuken, gekleed op zijn zondags.

„Waar ga je naar toe, man?” vroeg vrouw Pommelman verwonderd.

„Naar de stad, vrouw,” was al wat Pommelman antwoordde.

„Naar de stad, man? Wat ga je daar doen?”

„Nieuwsgierig wijf, dat je bent,” lachte Pommelman. En weg liep hij, de deur uit. Vrouw Pommelman zei niets meer, maar dacht:

„Hij gaat stellig naar Jalers, den kruidenier, om

bij dezen een betrekking voor Gerrit te krijgen."

Op den middag van dien dag kwam Pommelman thuis. Hij viel bijna in de keuken.

"Wijf," zei hij en hij pakte zijn goede Griet bij een arm, „wijf, goeie zaken vandaag. Nog nooit zoo'n dag gehad." En Pommelman sprong heen en weer, nog altijd met dien eenen arm van Griet in de handen.

„Au, au," schreeuwde de vrouw.

„Nog nooit zoo'n dag gehad," herhaalde Pommelman, meer en meer opgewonden. „Wij gaan weg en Gerrit gaat weg — allemaal gaan we weg. Luister, wijf, dan zal ik 't je vertellen.

Ik ben bij Jalers geweest. Jalers wordt oud, Jalers sukkel. Hij wil Gerrit graag bij zich in de zaak hebben en ook wil hij wel over een paar jaar den winkel overdoen. Wat loopt dat mooi, hè vrouw? Als Gerrit er nu eens een paar jaar is, dan kent hij het vak en hij kent de klanten, en als hij dan de zaak krijgt, voorspel ik je, dat hij nog eens een man in bonus wordt. Wat denk jij daarvan, Griet?"

„Ik ben er blij mee," antwoordde Griet. „We houden nu den jongen dicht bij ons. Maar je zei daar net, dat wij ook weggaan. Daar begrijp ik niets van."

„Dat zal ik je ook vertellen, vrouw," ging Pommelman voort. „Ik heb mijnheer Van den Heuvel gesproken. En die heeft mij voorgesteld, zooveel als baas bij hem te worden. Dan moet ik den tuin na-gaan en 't bosch en enfin, zoo eens rondkijken. En — dat bevat me, vrouw. Ik heb nu bijna dertig jaar gewerkt in de zware klei of met de groote bijl. Zoo'n leventje op mijn ouden dag lijkt me. En dan

gaan we wonen in 't huisje, dat mijnheer naast het koetshuis zal laten bouwen.

„En moeten we dit huis dan uit, Pommelman?"

„Ja, ja, vrouw, dat moet. Dat is nu wel jammer: vijf en twintig jaar hebben we er in gewoond; maar daar is niets aan te doen."

Vrouw Pommelman kreeg tranen in haar oogen. Haar man zag het. Daarom vroeg hij: „Waar zijn Bet en Gerrit, Griet?"

„Ze loopen buiten," antwoordde vrouw Pommelman.

„Dan ga ik ze 't nieuws vertellen," juichte Pommelman.

„Dan ga ik mee," zei Griet.

Pommelman en zijn vrouw liepen nu naar buiten, Gerrit en diens moeder te ontmoet. En toen Pommelman zijn wedervaren verteld had, waren alle vier menschen overgelukkig.

Het is zeven jaar later.

Pommelman en zijn vrouw wonen nog altijd in het nieuwe huisje, dat mijnheer Van den Heuvel voor hen heeft laten bouwen. Dat het beiden braven menschen aan niets ontbreekt, zult ge wel begrijpen. Mevrouw Van den Heuvels naam heeft in den omtrek nog den besten klank.

Pommelman heeft eenige maanden geleden de zaak en het huisje van Jalers voor Gerrit gekocht.

Gerrit woont er nu in met zijn moeder.

En alle klanten zijn tevreden over den nieuwen kruidenier, dien ze niet zelden aanduiden als:

HET PLEEGKIND VAN POMMELMAN.

DE
STAMPERIUS BIBLIOTHEEK

onder redactie van J. STAMPERIUS

bevat *oorspronkelijke* lectuur, bestemd voor jongens en meisjes van 10 tot 14 à 15-jarigen leeftijd.

Jaarlijks verschijnen vier deeltjes, die elk geheel op zichzelf staan en afzonderlijk verkrijgbaar zijn

Elk deeltje bevat zeer goede illustraties.

Thans zijn reeds verschenen:

S. ABRAMSZ, *Omringsd door gevaren*. Een vertelling uit den tijd der Noordsche Compagnie. *)

De titel zegt duidelijk genoeg, wat van dit onderhoudend en leerzaam verhaal het onderwerp is. Kinderen, die van historische verhalen houden, zullen naar dit boek grijpen.

K. ANDRIESSE, *Voor den grooten mast*. Tweede druk. *)

Een echt jongensboek! 't Is een levendig verhaal van vier kranige matrozen, die, waar het er op aan komt, met mannenmoed hun vaderland verdedigen.

SUZE ANDRIESSEN, *Rollin de Voddenraper*. Derde druk. *)

Dit bijzonder boeiende verhaal speelt af te Parijs, waar de schrijfster woonde, tijdens de verschrikkingen van de Commune. Een zeer goed boek, vooral geschikt voor de hoogere klasse der lagere school.

O. BAAS, *De twee burenen en Harm en Froukje*. Derde verbeterde druk. ***)

Dit boekje bevat twee mooie, boeiende verhalen. Wij kunnen ze ter lezing aanbevelen.

J. C. BOUWMEESTER, *Schoolvrienden*. Derde druk. *)

Het soldatenleven is hierin in juisten en kieschen vorm gegeven, ook het kostschoolleven vindt een ruime behandeling. De teekening van personen en gebeurtenissen is levendig. Kinderen van 12 jaar en ouder zullen van deze lectuur genieten en opvoeders kan niet genoeg aangeraden worden, dit boek zelf te lezen en het aan hun kweekelingen in handen te geven.

J. C. BOUWMEESTER, *Twemaal verdreven*. Derde druk. *)

Een eenvoudig, treffend verhaal, dat van het begin tot het einde boeit. Om zijn zedelijke strekking verdient het bovenal warm te worden aanbevolen.

J. C. BOUWMEESTER, *De Klepperman*. Derde druk. ***)

Een dorpsvertelling, waarin een boeiend zeemansverhaal is ingevlochten. Ook van dit verhaal zullen de jeugdige lezers veel genoegen hebben.

E. J. BLEKKINK, *Verax, de jonge Bataaf*. Tweede druk. *)

Een aantrekkelijk verhaal uit den tijd van de vestiging der eerste Germaansche stammen in deze streken.

H. BRUINING, *Bart Emdebée*. **)

Een onderhoudend verhaal uit Grootvaderstijd. De naam van den schrijver staat er borg voor, dat niemand met dit boek teleurgesteld zal uitkomen.

H. BRUINING, *Bouke de hardrijder*. **)

Wie 't boek las kent Bouke, de jonge, stoere Fries, zooals hij reilt en zeilt. Eer. aantrekkelijk verhaal.

H. BRUINING, *Een dag uit visschen*. **)

Evenals alle boeken van Bruining biedt dit boek lectuur, waarvan de jonge lezers zullen genieten. Natuurlijk heeft ook deze lectuur een opvoedkundige strekking, zooals van den schrijver te verwachten is.

TINE VAN BERKEN, *De oudste*. Derde druk. ***)

Zeer levendig beschreven schetsjes uit het huishoudelijk leven. Een echt boek voor meisjes!

TINE VAN BERKEN, *Een booze stiefmoeder*. Derde druk. ***)

Een boek, dat onze meisjes elkander zeker zullen aanbevelen en dat ze „prachtig” zullen vinden.

W. BROUWER, *Moelijke dagen en andere verhalen*. Derde druk. ***)

Drie verhalen, geschikt om door kinderen te worden „beleefd”, verhalen ook van deugdlijke strekking. Vooral het verhaal: „Het album van mijnheer Vermaas” is uitnemend.

IDA CORN, *Lambert Melisz*. Tweede druk. *)

Een boeiend verhaal uit den tachtigjarigen oorlog. Dit boek brengt een heldentijperk uit onze geschiedenis nader tot de lezers en boeit zó, dat ze met genoegen zich met deze lectuur bezig houden.

A. DOELEMEN, *Jozef Efronski*. Derde druk. *)

Een waar verhaal uit den tijd der Russische Jodenvervolging. Dit is de groote verdienste van de Stamperius-bibliotheek, dat niet maar alleen boeiende lectuur gegeven wordt, maar dat deze lectuur ook zoo zeer dienstig wordt gemaakt aan de algemeene ontwikkeling. Dit geldt ook inzonderheid voor dit boek.

J. EIGENHUIS, *Een Hollandsche jongen onder de Fransche Cohorten*. **)

Een prachtig verhaal uit den Franschen tijd, een vrije bewerking van het gelijknamige boek van Adrianus van Altena, dat trouw de herinnering weergeeft aan de gebeurtenissen door hem zelf meegemaakt.

J. J. FRANCKEN, *Zeven meisjes op een wrak*. *)

Zeven vroolijke meisjes brengen een bezoek aan IJmuiden, hebben veel pret, en hooren tegelijk veel over de redding van schipbreukelingen en nemen kennis van alles wat met de veiligheid der schepen in verband staat. Ook voor de jongens geeft dit boek zeer interessante lectuur.

J. J. FRANCKEN, *Zeven meisjes op een brug*. *)

Een op zichzelf staand vervolg van het vorige boek, dat daar niet voor onder doet. Ook deze lectuur werkt zeer ontwikkelend.

Mevr. GEVANNEE, *Op de Veluwe*. Tweede druk. *)

Een aardig, vlot, sympathiek geschreven verhaal, dat in elk opzicht kan worden aanbevolen.

Mevr. GEVANNEE, *Toch niet gestrand!* Tweede druk. *)

Drie weezen, met vele kindergebreken, komen door liefdevolle en verstandige leiding van een oom en tante goed terecht. Na veel wederwaardigheden bereiken ze een veilige haven.

J. GIJLSTRA, *Huisman en edelman*. Derde druk. ***)

Het begin van den strijd tusschen de Heeckerens en Bronkhorsten. Een boek, waar jongens van genieten. De verhouding tusschen edelen en lijfeigenen wordt er duidelijk in geschetst.

W. HEETJANS, *Dirk van Beveren*. Derde gewijzigde druk. *)

Een verhaal van den vierden Kruistocht. De lezer gaat door Vlaanderen en trekt dan mede naar Palestina ten strijde tegen de ongelooivgen. De jonge lezers komen op de hoogte met de toestanden gedurende de middeleeuwen. Bij den tweeden druk is dit verhaal belangrijk vereenvoudigd.

H. HINSE, Langs twee wegen. Derde druk. ***)

Van twee jongelui, die carrière maken — de een door verharding en een nobel karakter, de andere komt eerst door slecht gezelschap, zwakken wil en valsche schaamte in het ongeluk, maar wordt door zijn ouden schoolkameraad op den rechten weg gebracht.

N. VAN HICHTUM, Sip-Su. Derde druk. *)

Met de zeden en levenswijze der Groenlandsche Eskimo's worden de lezers op ongezochte wijze op de hoogte gebracht. Dit verhaal bevelen wij zeer aan.

E. C. HOUBOLT, De schippersjongen van Zoutelande. Tweede druk. *)

Over Zeeuwsche Watergeuzen, die voor de vrijheid van hun land met doodsverachting streeden. Die verschillende gebeurtenissen, in dit boek behandeld, zijn werkelijke feiten, waardoor de leetuur een vrij helder beeld geeft van de historische toestanden in dien tijd. Daarbij zal het verhaal de jeugdige lezers zeer boeien.

E. C. HOUBOLT, Eccart. ***)

Een boek voor jongens en meisjes, die van geschiedenis houden! De strijd tusschen heidendom en caristendom wordt er duidelijk in beschreven en de zeden en gewoonten uit dien ouden tijd zijn in dit boeiend verhaal op zeer gelukkige wijze ingevlochten. Ook dit boek bevelen we zeer aan.

F. J. HOFFMAN, Avonturen op den Veenplas. *)

De heer Hoffman met zijn Duitsch klinkenden naam schrijft echt Nederlandsche jongensboeken, die bij de jeugd bijzonder in den smaak vallen. Hij geeft boeiende lectuur met een zeer goede strekking. Ook dit prachtverhaal kan zonder voorbehoud aanbevolen worden.

F. J. HOFFMAN, Een dag straatmuzikant. *)

Een eenvoudig gegeven tot een boeiende vertelling gemaakt. De lezers zullen van dit verhaal bijzonder genieten. Wat kent Hoffman de Hollandsche jeugd toch goed. Hij vertelt zonder eenige mooidoenerij, natuurlijk, en vergeet nooit dat hij niet alleen zijn lezers moet vermaken, maar dat hij ze ook moet opvoeden.

F. J. HOFFMAN, De verdwenen brieven tasch. **)

Een vermakelijke dorpsgeschiedenis van domheid en bijgeloof, een geschiedenis ook, die niet alleen ten doel heeft, eens hartelijk te doen lachen, maar die ook verlossen wil van alle ongezonde vrees en bangheid.

F. J. HOFFMAN, Verloren en teruggevonden. **)

Van een jongen met een scheeven neus en een pukkel op zijn wang die, dank zij die bijzondere kenteekenen, eindelijk teruggevonden wordt. Hoe en door wie dat gebeurt, daarvan vertelt Hoffman op zijn bekende manier.

F. J. HOFFMAN, Het hol in het bosch. **)

Een vermakelijke geschiedenis van jongens met vakantie. Evenals de vorige boeken van Hoffman kan ook dit verhaal zonder eenige reserve aanbevolen worden.

F. J. HOFFMAN, IJs op den Veenplas. ***)

Wintervermaken voor buitenjongens, vlot verteld, boeiend en met humor. Dit boek zal bij jongens van een jaar of elf zeer in den smaak vallen. Het verhaal heeft een uitnemende strekking.

J. TEN HAGE, Peter van de Lindehoeve. ***)

Een vertelling uit den dertigjarigen oorlog in Duitschland. Op ongezochte wijze is in dit verhaal de historie uitnemend verwerkt. Wie het met aandacht leest krijgt een goed beeld van den dertigjarigen oorlog. 't Verhaal zelf boeit zeer.

G. HOLLE, Jan en Wouter. ***)

Een onderhoudend boek. Vooral geschikt voor jongens van een jaar of tien.

MELATI VAN JAVA, Johan's avontuur. Vierde druk. ***)

Een vertelling uit Indië, waaruit onze jeugd onopgemerkt een en ander omtrent Indische toestanden kennen leert. Een boek van Melati van Java behoeft trouwens geen bijzondere aanbeveling.

C. JOH. KIEVIT, Nog niet te laat. Derde druk. *)

Een boek, zooals Kievit ze schrijven kan. Voor de jeugd bijzonder aanbevelenswaardig.

C. JOH. KIEVIT, Uit den Riddertijd. *)

Een historisch verhaal uit den tijd van Graaf Dirk VII en zijn broeder en lateren opvolger Willem.

C. JOH. KIEVIT, Slaet op ten trommele. Derde druk. ***)

Een boeiend verhaal uit den Geuzentijd. Wie meent, met een dorre aaneenschakeling van historische gegevens te doen te hebben, vergist zich. Trouwens, een vervelend boek is van den heer Kievit niet te wachten. Dat is algemeen bekend.

C. JOH. KIEVIT, De jonge Musicus. ***)

„De jonge musicus” is geschikt voor jongens zoowel als voor meisjes. Wij kunnen het in elk opzicht aanbevelen.

H. J. KREBBERS, *De wraak van den Daglooner*. Tweede druk. *)

Het verhaal is zeer onderhoudend van vorm; het bevat een moraal van de rechte soort en zal om zijn goede eigenschappen zeker zijn weg vinden.

H. J. KREBBERS, *Toon Revers*. Vierde druk. *)

Dit liggige boekdeeltje schetst in een reeks van boeiende tafereelen het leven van een jongen uit den Gelderschen achterhoek. *

H. J. KREBBERS, *Arbeid adelt*. Tweede druk. *)

De pakkend geschreven levensgeschiedenis van den grooten uitvinder der spoorwegen. Met een portret van Stephenson.

H. J. KREBBERS, *Jan Krügszoon*. ***)

Een eenvoudig en treffend verhaal. Zelfs volwassenen zullen het zeer gaarne lezen. De zedelijke strekking van dit verhaal is uitnemend.

CH. KRIENEN, *Pommelman en zijn pleegkind*. *)

Deze lectuur is zeer aanbevelenswaardig. Wie houdt van een eenvoudig en toch boeiend verhaal, leze dit boek.

CH. KRIENEN, *Bram*. *)

De geschiedenis van Bram, den boerenknecht, die zich zoo innig hecht aan zijn patroon, aan de boerderij en vooral aan een jong, lief kleinkochtertje van den boer.

CH. KRIENEN, *De zoon van den Dorpssmid*. ***)

„School en Leven” wijdde een artikel aan dit boek, waarin het ten zeerste werd geprezen en aanbevolen.

CH. KRIENEN, *Kees Lovers*. ***)

Tal van innige, warme bladzijden maken het boekje bijzonder geschikt voor de jeugd. Het heeft een uitnemende opvoedkundige strekking. Vooral voor 10-jarigen zeer aanbevelenswaardig.

J. G. KRAMER, *Piet Hein*. *)

Weer een mooi boek. Het verhaal van den bekenden zeeheld wordt hier op uitnemende wijze verteld.

J. G. KRAMER, *In dienst van Washington*. ***)

Een verhaal uit den Noord-Amerikaanschen vrijheidsoorlog, waarvan inzonderheid onze jongens zullen genieten.

J. G. KRAMER, *Jan van Galen*. ***)

De geschiedenis van een onzer meest roemruchtige vlootvoogden, boeiend verteld. Een uitnemend historisch verhaal, dat ook den zeeheld als mensch recht doet wedervaren.

J. G. KRAMER, *Een Hollandsche jongen in China*. ***)

† Gaat over zoo'n echte Hollandsche jongen, Jan heet-ie, en hij wil niet leeren en loopt maar bij den weg, en laat zich ammonsteren als koksmaat naar China. Hij komt juist bijtijds thuis om zijn moeder te helpen. Een uitnemend boek.

TRUIDA KOK, *'t Parijsche nichtje*. Derde druk. *)

Keurig van taal en stijl, is de inhoud van dit boekje in hooge mate boeiend. Een juweeltje!

TRUIDA KOK, *Willy Denewoudt*. Tweede druk. *)

Wat van het vorige boek gezegd werd, geldt ook ten volle van dit mooie verhaal. Truida Kok is een uitnemende schrijfster.

TRUIDA KOK, *Treze*. *)

Een onderhoudend meisjesverhaal, waarin het opvoedend element niet ontbreekt.

TRUIDA KOK, *Zonneheuvel*. *)

„Zonneheuvel” is een bij uitstek frisch verhaal, dat evenals alle boeken van Truida Kok zonder eenige reserve kan aanbevolen worden.

TRUIDA KOK, *Nieuweroord*. *)

De opvoedkundige strekking valt de jeugd niet op, een bewijs, hoe deze met het verhaal één geheel vormt. Een echt boeiend en goed boek.

TRUIDA KOK, *Freekje Meerkerk*. ***)

Truida Kok weet telkens weer iets nieuws te geven. Ze wordt daarom ook nooit vervelend. Ook naar dit verhaal zullen de meisjes met graagte grijpen.

TRUIDA KOK, *Marietje*. ***)

Weer een mooi meisjesverhaal van kinderen, zooals ze zijn, met hun deugden en gebreken.

TRUIDA KOK, *Rudi*. ***)

Ook dit verhaal van Truida Kok zal met genoegen gelezen worden. In elk boek weer toont zij hoe zij het kinderleven kent.

TRUIDA KOK, *Het Boschhuis*. Tweede druk. ***)

In dit boek zijn de figuren zoo beschreven, dat de lezer met elk ervan meeleeft in de afwisselende omstandigheden der personen.

TRUIDA KOK, *De drie Nichtjes*. ***)

Naar een nieuw boek van Truida Kok wordt steeds met verlangen uitgezien. Welnu, ook met „de drie Nichtjes” weet de schrijfster dit verlangen volkomen te bevredigen.

JAC. v. d. KLEI, *Veendorper jongens.* **)

Avonturen en guitenstreken van dorpsjongens. Een gezellig boek.

F. M. v. LEENT, *Wat een jongen worden kan.* Vierde druk. *)

Schetsen uit het leven van Michiel Adriaansz. de Ruijter. In eenvoudige taal worden de voornaamste daden van M. A. de Ruijter aan kinderen verteld.

R. L. LUBBERTS, *Piet Stoep.* ***)

Een prachtig verhaal, dat zeker niet zal nalaten, een diepen indruk te maken op de harten der jeugdige lezers.

R. L. LUBBERTS, *Bert Bruins, de jonge vagebond.* **)

Ziehier het verhaal van een ondeugende jongen, die ten slotte tot inkeer komt. De lezers zullen er uit leeren, hoe ver inspanning en een goede wil hen kan brengen.

P. M. VAN LEEUWEN, *Hielke Brugge.* ***)

Van een soldaat, die onder Napoleon den tocht naar Rusland meemaakte. De geschiedenis van den grooten veldtocht wordt er goed in verteld.

WILLEM VAN LEUVEN, *Bart Weipol.* ***)

Een onderhoudend verhaal uit het laatste der 18e eeuw.

G. J. MEINEN, *Het boerenknechtje.* **)

Een vriendelijke vertelling uit het Geldersche Graafschap, waar de schrijver woont. Al de boeken van den heer Meinen zijn uitstekend verzorgd.

G. J. MEINEN, *De wilde vogel.* **)

De wilde vogel is een mislukte stadsbengel, die in een afgelegen dorpje bij een boer wordt uitbesteed en heel goed terecht komt, dank zij de liefde, hem door zijn pleegouders bewezen.

G. J. MEINEN, *Karro's vrienden.* **)

Al weer een uitstekend verhaal van dezen bekenden schrijver. De kinderen in zijn boek zijn geen door hem aangekleede poppetjes, maar echte jongens en meisjes van vleesch en bloed. Voor kinderen geschikte lectuur. De boeken van Meinen vinden ze „echt.“

G. J. MEINEN, *De smokkelaars.* **)

Wat heeft de heer Meinen een prachtig gegeven hier prachtig verwerkt. De smokkeltochten van vader en zoon worden echt leuk beschreven, maar de ernst ontbreekt niet. Dit verhaal heeft zeer zeker een uitnemende strekking.

W. MEERWALDT, *Tweemaal gerod.* Vierde druk. ***)

Hoe men een braaf man wordt, kan men uit dit verhaal leeren. Voor het 6e leerjaar is dit boek zeer geschikt.

L. NOOTER, *De Kazuitsjongen van de Inquisitie.* **)

Een boeiend verhaal uit den avontuurlijken tijd, toen Amsterdam nog Spaansch was en de Watergeuzen in Noord-Holland den Spanjoel op allerlei wijze afbreuken deden. Een heel goed boek.

WILLEM OTTO, *Het huisje in de duinen.* Vierde druk. *)

Een uitmuntende geschiedenis, vooral voor de hogere klassen der lagere school. Ook dit boek kan aan onze jongens en meisjes met alle gerustheid in handen worden gegeven.

WILLEM OTTO, *Tom.* Derde druk. *)

Dit boekje bevat een schoone moraal en is aantrekkelijk geschreven. Met groot genoegen zullen de lezers van de lotgevallen van Tom kennis nemen.

H. OOST, *Gevonden.* Derde druk. *)

De schrijver vocht in den Transvaalschen oorlog mede bij Ladysmith, Colenso en aan de Tugela. In zijn boek heeft hij tot held een jeugdige boer, die met zijn vader en anderen ten strijde trekt en vertelt op eenvoudige, leuke manier van alles wat hij ondervond. Dit uitnemend verhaal wordt zeer gewaardeerd en geen wonder.

H. OOST, *Geroepen.* Derde druk. ***)

Een vervolg op „Gevonden“. Ook dit verhaal is boeiend, goed geschreven en met gloed verteld.

H. OOST, *Gestreden.* Derde druk. *)

Het derde en laatste deeltje der serie belangwekkende toneelen uit den Boerenoorlog. Dit verhaal doet de lezer met de helden uit Zuid-Afrika meelevén.

R. PRAKKEN, *De zoon van den Zeeloods.* Tweede druk. *)

De keurige beschrijving van Terschelling en zijn loodswezen, de edele zelfopoffering van onze zeelieden bij het redden van schipbreukelingen en andere kwaliteiten maken dit boek tot een pakkend geheel.

H. J. POPPING, *Vrije Friezen.* **)

Van de wijze, waarop onze Friezen in verre tijden door moed en list den vaderlandschen grond van vreemde indringers verlost hebben, wordt in dit boek op een boeiende manier verteld.

A. L. DE ROP, *De stroopers.* Vierde druk. *)

Een boekje, waarvan de kinderen zeggen: „Jammer dat het al uit is!“ De moelijkheden van zijn onderwerp heeft de schrijver met tact behandeld en tegenover den strooper personen gesteld en invloeden laten werken, die de aandacht van hem op 't goede leiden.

A. RENGERSEN, *Een winter op Schokland.* *)

Het leven op de Zuiderzee bij ijsgang, als de nood op 't hoogst is, wordt hier boeiend beschreven. Een grijze Schokker vertelt er o.a. in van zijn leven en van zijn geboortegrond. Zulke hoeken hebben onze kinderen noodig. Ze werken zeer mede tot hun ontwikkeling en geven, behalve voor het hoofd, ook iets voor het hart.

A. RENGERSEN, *De hobbeltjongen.* *)

Een gezellig kinderverhaal met gemoedlijken humor, waarvoor de jeugd zoo vatbaar is. De jonge lezers maken ook op ongezochte wijze kennis met personen en zaken en, zonder dat ze er hun best voor hebben te doen, leeren ze heel wat.

A. RENGERSEN, *Aan 't Tjeukeneer.* Tweede druk. *)

De heer Rengersen toont zich ook in dit verhaal een goed verteller. De onderwerpen, die hij behandeld, zijn hem ook van a tot z bekend. Ook dit verhaal kan aanbevolen worden.

A. RENGERSEN, *Het stoelenmattersjong.* Tweede druk. *)

Een verhaal uit den Franschen tijd, levendig en met tact geschreven.

A. RENGERSEN, *Tobbers.* *)

Over onze visschers en schippers op de binnenwateren en de Zuiderzee en hun moeilijk bestaan, die, niettegenstaande hun vlijt en spaarzaamheid een sober stuk brood winnen. Zulke verhalen leeren onze kinderen, dat ze sterk moeten worden, sterk naar den geest.

A. RENGERSEN, *Uit en thuis met de Zwerfvogel.* **)

Wie uit de vorige boeken is gewaar geworden, hoe de heer Rengersen kan vertellen, zal ook vol vertrouwen dit boek ter hand nemen. Welnu, dit vertrouwen wordt niet beschaamd.

A. RENGERSEN, *Op de Zuiderzee.* Derde druk. ***)

Een echt Nederlandsch boek met een reeks van boeiende tafereelen uit het leven van onze visschers en schippers.

A. RENGERSEN, *Schippers lief en leed.* ***)

Een flink geschreven boek over menschen en toestanden, die den schrijver zoo bekend zijn. De boeken van Rengersen worden dan ook zeer gewaardeerd en met graagte gelezen.

G. J. ROEBERSEN, *Drie jongens op reis.* **)

Drie jongens gaan in de zomervacantie mee met een schipper. Welke avonturen zij al beleven, wordt in dit boek op zeer onderhoudende wijze verteld.

M. C. RUDOLFS, *De wees van Amsterdam.* Vierde druk. ***)

Een waar en aandoenlijk verhaal van twee Amsterdamsche jongens, die als weezen in een bestedelingenhuus en daarna in veenhuizen worden opgenomen. Een verhaal ook, dat toont, wat er van een jongen worden kan, als lijf wil.

A. S. REULE Nz., *Onder de Goudelvers.* Vierde druk. ***)

De geschiedenis van een jongen, die als scheepsjongen op reis gaat, schipbreuk lijdt en ten slotte in Australië belandt, waar hij na heel wat avonturen zijn fortuin maakt. Hij komt goed en wel in het vaderland terug. Dit verhaal kan hartelijk aanbevolen worden.

J. STAMPERIUS, *Het veerhuis aan de Oosterschelde.* Vijfde druk. *)

Tal van bijzonderheden omtrent de Zeeuwsche stroomen en eilanden, tal van spannende avonturen op de breede Schelde geeft het verhaal, dat leerzaam en boeiend is.

J. STAMPERIUS, *De Sasmeester en zijn pleegzoon.* Vierde druk. *)

In dit verhaal zijn belangrijke bijzonderheden ingevlochten, aangaande den Zeeuwschen strijd tusschen water en land; een boeiende beschrijving van een dijkval en overstroming, die historisch getrouw is, maakt een deel van het verhaal uit.

J. STAMPERIUS, *Frans Naerebout.* Vijfde druk. *)

„Frans Naerebout” is een echt historisch verhaal, dat de lotgevallen van dezen in geheel Nederland bekenden eenvoudigen held onopgesmukt weergeeft. De heer Stamperius weet, wat hij van zulk een verhaal moet maken en zijn lezers weten, wat hij er van kan maken.

J. STAMPERIUS, *Wilskracht en Genie,* tafereelen uit het leven van Edison. Met portret. Vierde druk. *)

Deze hoiende levensbeschrijving van den grooten Amerikaan, waartoe de schrijver o.a. gegevens ontving van den secretaris van Edison, brengt — behalve de opvoedkundige waarde — heel wat kennis aan van dien machtigen factor der beschaving in dezen tijd: de electriciteit. Uitmeneende, sterkende lectuur voor onze jongens inzonderheid.

J. STAMPERIUS, *Abel Tasman.* Tweede druk. **)

De ontdekkingsreizen van den Nederlandschen zeevaarder, die met recht de ontdekker van het vijfde werelddeel genoemd mag worden, vormen de hoofdinhoud van dit boek.

J. STAMPERIUS, De ondergang van Reimerswaal. Derde druk. *)

Een aangrijpend verhaal van de geschiedenis der ongelukkige stad, welke eenmaal een sieraad voor Zeeland was, maar later in de Ooster-Schelde verzonk. De heer Stamperius ondernam een reis naar de plek in de Schelde, waar thans nog, na 250 jaren, de overblijfselen van de verzonken stad te vinden zijn. Betere lectuur is er voor onze jeugd niet te vinden.

J. STAMPERIUS,

Drie Kwajongens. 5e druk. ***)

Een week vol avonturen. 4e druk. ***)

De oude veldwachter. 3e druk. *)

De ezel van den bakker. 2e druk. *)

Jongensleven. 3e druk. ***)

Drie Jongens op een Schip. 2e druk. *)

Toen ik veertien was. 2e druk. *)

In Oorlogstijd. 2e druk. *)

Mijn Reis naar den Haag. *)

Van drie jongens en een vrijen Zaterdag. *)

Deze tien verhalen van den zoo bekenden schrijver maken, hoewel ze elk op zich zelf staan, toch één geheel uit. In elk verhaal komen de drie Japen voor, jongens van het strand der Ooster-Schelde, die zoo leuk, zoo trouw en eerlijk en op hun tijd zoo echt ondeugend zijn.

Hoeveel kinderen hebben al van deze verhalen genoten en hoeveel kinderen zullen er nog van genieten. Smakelijk verteller als de heer Stamperius is, geeft hij zijn jeugdige lezers ook iets voor verstand en hart. Heel het leven in het kleine dorpie maken we mee en de schrijver, die waarheid en fantasie dooreenvlocht, vertelt zoo echt en zoo onderhoudend, dat niet alleen kinderen, maar ook volwassenen, volgaarne zijn boeken zullen lezen.

Voor deze serie van tien boeken werd een afzonderlijke band vervaardigd en in geen jongensbibliotheek mogen ze ontbreken.

J. STAMPERIUS, 't Verhaal van den toren van Zierikzee. Tweede druk. *)

Een onderhoudend, zeer leerzaam verhaal, zooals alleen de heer Stamperius er een kan schrijven.

J. STAMPERIUS, De ezelsjongen van Arco. Tweede druk. *)

Al lezend gaat men veel van dien ezelsjongen houden en voelt de liefde van Karels moeder mee en den angst, die ze meermalen om haar zoon uitstaat.

J. STAMPERIUS, De bootsman op 't Gardameer. *)

Weer een verhaal uit Italië, zooals alleen de heer Stamperius die kan schrijven.

J. STAMPERIUS, Vaders geheim. Tweede druk. *)

Ook dit verhaal boeit van het begin tot het einde. Een vader, onschuldig van diefstal verdacht, ondergaat zijn straf in de gevangenis, maar mede door de lotgevallen van zijn zoon komt zijn onschuld aan het licht.

J. STAMPERIUS, De herberg in het Sarcadal. **)

Dit verhaal speelt weer in de wondermooie dalen der zuidelijke Alpen, waar de schrijver herhaaldelijk geruimen tijd vertoefde. Wie zou, als Stamperius, zóo boeiend dáárvan kunnen vertellen?

J. STAMPERIUS, Neerland weer vrij! **)

De twisten der Patriotten en Prinsgezinden, de komst der Pruisen in ons land, het vertrek van Prins Willem V te Scheveningen, de verheffing van Napoleon tot keizer en zijn broeder tot Koning van Holland enz. enz., dat alles wordt verhaald op zulk een eenvoudige en toch pakkende wijze, dat het werkje boeit van het begin tot het eind.

J. STAMPERIUS, Helden. **)

Ten einde het besef levendig te maken, dat men ook buiten den oorlog en zonder zwaard een held kan zijn, beschrijft de heer Stamperius de helden der kust en der wereldzee, de koene menschenredders in hun reddingsbooten en ontdekkingsreizigers en zeelieden. Hij vertelt van de helden van den arbeid, en ten slotte van de helden des vredes — te midden van oorlog. „Helden” is een mooi boek en een goed boek.

J. STAMPERIUS, Alphons, de kleine vluchteling. **)

Dit is een verhaal uit het begin van den grooten wereldoorlog. De heer Stamperius is ook in dit boek zijn stof volkomen meester.

J. STAMPERIUS, Met de Rembrandt naar Genua. ***)

De heer Stamperius laat een jongen verhalen wat hij al ziet en ondervindt op de reis, die hij in gezelschap van oom en tante onderneemt. Heel wat wetenswaardigheden worden zodoende het eigendom der lezers.

J. STAMPERIUS, Door de Zwitsersche bergen. ***)

Een reisverhaal. Dit verhaal is een vervolg van het voorgaande, even boeiend en even interessant.

J. STAMPERIUS, De luchtballon. ***)

Weer een mooi verhaal van den bekenden schrijver. Hartelijk aanbevolen.

LOUISE STRATENUS, Een St. Nicolaaskind. Derde druk. *)

Een aandoenlijk verhaal van een negerkind, door blanken opgenomen en opgevoed. Dit verhaal zal de jeugdige lezers ontroeren en een goed geneesmiddel zijn tegen rassenhaat.

LOUISE STRATENUS, Een zwerfeling. Derde druk. ***)

Een mooi, boeiend geschreven verhaal, dat overvloedig voedsel biedt voor hoofd en hart, voor het hart vooral.

LOUISE STRATENUS, Alleen op zee. ***)

De eenvoudige geschiedenis van een jong meisje, dat door haar hulpvaardigheid en liefталigheid aller harten wint.

H. W. SONNEGA, Trouwe vrienden. **)

Het leven van jongens in een groote stad. De heer Sonnega verstaat het, op eenvoudige en natuurlijke, doch tegelijk op onderhoudende wijze zijn onderwerpen te behandelen.

H. W. SONNEGA, Wim Hens. **)

Ook dit verhaal laat zich zeer aangenaam lezen en het zal de jonge lezers interesseeren. Wat van het voorgaande boek gezegd werd, mag herhaald worden bij „Wim Hens.”

TITIA VAN DER TUUK, Op den Lichtenhorst. Derde druk. *)

Voor al de leerlingen der hoogere klassen zullen dit verhaal met genoegen lezen. Titia van der Tuuk is een gezellig vertelster.

TITIA VAN DER TUUK, Gezellige uurtjes. Vierde druk. ***)

Een boek met sprookjes — maar welke sprookjes! Het eerste en grootste der drie: „De verloren Steen” is een juweeltje. Dit zijn maar geen sprookjes, die alleen de taak hebben, te boeien, neen, de schrijfster heeft er een bepaald doel mee en wil op een bepaalde waarheid de aandacht vestigen. Zelden verscheen er zulk een prachtig sprookjesboek.

KEES v. d. TOREN, Jongens van Zeeburg. **)

Een leuk jongensboek, dat warme aanbeveling verdient. De jongens zullen het echt vinden en het zeker niet terzijde leggen, vóór ze het „uit” hebben.

L. A. B. ULEHAKE, Van drie Jannen. Derde druk. *)

Een verhaal uit den tijd van den Belgischen opstand. De lezers krijgen een goed beeld van de vele verwickelingen uit dien tijd. Het romantisch element ontbreekt niet.

L. A. B. ULEHAKE, Mal Jantje. Tweede druk. *)

Een mooi verhaal, dat een bevredigende oplossing vindt. De jeugdige lezers zullen ongetwijfeld met Jantje meeleven.

F. J. VAN UILDRIKS, Het Gezin van Dr. Felhorst. *)

Voor jongens en meisjes die veel van de natuur houden, van vlinders en bloemen en sterren, is dit boekje van groote betekenis. Uit dit verhaal kunnen ze heel wat kennis opdoen.

F. J. VAN UILDRIKS, Koen en Mien. Tweede druk. ***)

Wanneer de kinderen in het eerste hoofdstuk van de kermiswagen en zijn bewoners lezen, zijn ze er al bij en de auteur laat hun niet weer los, tot ze het boek ten einde hebben gelezen.

JAC. VAN VEENENDAAL, Het kind van de heide. **)

Een mooi verhaal. Een arm jongetje wordt door rijke menschen als kind aangenomen, maar het heimwee plaagt hem en hij is eerst weer recht gelukkig, als hij bij zijn moeder terugkomt.

JAC. VAN VEENENDAAL, Sien van den Visscher. ***)

Een verhaal van een visschersmeisje, een moedertje in huis. Ontroerend teekent de auteur het wel en wee van een visschersfamilie. Hij geeft een verhaal, dat niet alleen boeit, maar ook goed doet en verheft.

W. P. DE VRIES, De Wapenknecht. ***)

Een levendig geschreven boerenverhaal uit de geschiedenis van Duitschland tijdens de regeering van keizer Frederik III. Dit is weer een mooi boek voor de liefhebbers van historische verhalen.

W. P. DE VRIES, De laatste Koning van Friesland. ***)

Een aantrekkelijk en helder overzicht van den geweldigen strijd tusschen de Franken en de Friezen, in de periode der laatste stuiptrekkingen van het heidendom hier te lande. Een mooi boek.

E. VRIEZE, Uit de schooljaren van Jan Feldt. ***)

Een prachtig jongensboek, dat bij alle jongens in den smaak zal vallen.

- A. A. C. DE VLETTER, *Max en Lo*. Derde druk. ***)
De eenvoudig vertelde geschiedenis van den jongen en zijn hond zal alle kinderen boeien.
- W. WIJKER, *Die vreemde Oom Frans*. *)
Een verhaal, waarin volwassenen de hoofdrol spelen, doch dat voor de jeugd zeer aantrekkelijk is.
- W. WIJKER, *Henk Mus*. **)
Een belangwekkend verhaal ten tijde van de Algerijnsche zeeroovers. Goede en ontwikkelende lectuur.
- W. WIJKER, *Toontje*. **)
Van een jongen, die door zijn slecht gedrag in de Tucht-school komt. Een werkje van opvoedkundige strekking.
- W. WIJKER, *De zoon van den kaper*. **)
Een verhaal uit den bloeitijd der Republiek, toen onze schepen voeren op alle zeeën en menig stoutmoedig schipper ter kaapvaart uittoog.
- W. WIJKER, *Moeders Jantje*. **)
Een prachtig verhaal dat vele lezers zal vinden. Zulke lectuur boeit en doet tevens veel goed.
- J. ZUIDEMA, *Avonturen op de Groningsche Wadden*. **)
De titel zegt duidelijk wat de schrijver bedoelt. Ontwikkelende lectuur.

De deeltjes van de Stamperius-bibliotheek zijn verkrijgbaar: of eenvoudig gecartonneerd met linnen rugje, of in prachtband met teekening in drie kleuren.

In de voorgaande lijst zijn de boeken gemerkt met één, twee of drie sterretjes.

De met *) gemerkte boeken kosten f 1.25 gecartonneerd en f 1.60 gebonden.

De met **) gemerkte boeken kosten f 1.40 gecartonneerd en f 1.75 gebonden.

De met ***) gemerkte boeken kosten f 1.60 gecartonneerd en f 1.90 gebonden.

Alle deeltjes zijn verkrijgbaar in elken boekhandel en bij de

Uitgeversmaatschappij E. J. BOSCH Jbzn. - BAARN.

